

Onsdagen den 2 april em.

Kl. 19.30

*Anslag till forskning
och centralt utveck-
lingsarbete inom skol-
väsendet, m. m.*

16 § Fortsattes behandlingen av kulturutskottets betänkanden 1985/86:14 och 15 samt utbildningsutskottets betänkanden 1985/86:13 och 15 (forts. från prot. 105).

Anf. 115 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera utbildningsutskottets betänkande 13 om anslag till forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet, m. m. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

**Anslag till forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet,
m. m.**

Anf. 116 PER UNCKEL (m):

Herr talman! I Birgitta Rydles frånvaro skall jag dels be att få yrka bifall till en reservation, dels kommentera två frågor i det utskottsbetänkande som vi nu diskuterar, nämligen det s. k. SÅS-anslaget och lärarnas fortbildning.

Motionsledes har vi moderater framfört krav på en renodling av den s. k. SÅS-resursen, en renodling till att först och främst bli en penningssumma, avsedd att stödja elever med handikapp. Samtidigt föreslår vi också en besparing på övriga SÅS-medel med 100 milj. kr.

Våra argument, herr talman, för denna förändring är uppenbara. Det är vår strävan att avveckla så många specialdestinerade statsbidrag som det över huvud taget är möjligt att avveckla och i gengäld ge kommunerna chansen att efter eget tycke bedöma hur man bäst stöder och hjälper eleverna till ett gott studieresultat. I konsekvens härmed är det andra argumentet att man bör anförtro åt kommunerna att bestämma hur man bäst stöder de elever som av ett eller annat skäl har svårigheter i skolan. Vi hyser inget tvivel om att kommunerna har förmågan att bedöma på vilket sätt detta bäst kan ske. Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation nr 2 i utskottets betänkande.

I fråga om tiden för lärarnas fortbildning gäller frågeställningen detta. Det är, herr talman, omvittnat att i och för sig välmotiverad fortbildning för lärarna ofta skapar bekymmer för eleverna, bekymmer först och främst genom upprepade studiestörningar till följd av att lärare är borta under kortare tid.

Det finns åtminstone två orsaker till att eleverna drabbas på det sätt som

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Anslag till forskning
och centralt utveck-
lingsarbete inom skol-
väsendet, m. m.*

sker. En av orsakerna är den att fortbildning numera ofta sker i små portioner, i s. k. snuttkurser, som från kvalitativa utgångspunkter och ur lärarnas synvinkel är tvivelaktiga så till vida att de inte ger tillräckligt utrymme för den angelägna ämnesfördjupningen. Men för eleverna är, som sagt, den betydande nackdelen den att kurserna är korta, varför de orsakar upprepade studiestörningar.

Det andra skälet till att eleverna störs onödigtvis är den bristande beredvillighet som flera av parterna visar i detta sammanhang när det gäller att organisera lärarfortbildningen, så att den sker vid en sådan tidpunkt att elevernas undervisning inte störs i onödan.

Utskottet har här pekat framåt på ett just nu inom utbildningsdepartementet pågående beredningsarbete med hur lärarfortbildningen skall vara organiserad i framtiden. För vår del är vi angelägna att redan nu ge besked om att den framtida organisationen av lärarfortbildningen måste vara sådan att den klarar lärarnas krav på fortbildning utan att elevernas undervisning störs.

Anf. 117 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Inom utbildningsdepartementet pågår för närvarande en översyn av organisationen av lärarfortbildningen. Denna översyn syftar till att se hur fortbildningen kan bli ett led i skolans utveckling. Man räknar med att kunna redovisa resultatet av denna översyn redan i 1987 års budgetproposition.

Beslutet om en ny grundskollärarytbildning ställer också krav på fortbildning av de lärare som fått en utbildning enligt det gamla systemet. Skolöverstyrelsen har fått i uppdrag att senast den 1 oktober i år redovisa detta behov.

I avvaktan på resultatet av dessa båda uppdrag har föredragande statsrådet föreslagit att inriktningen av fortbildningen och vidareutbildningen av skolväsendets personal i huvudsak bör vara densamma som under tidigare år. Detta förslag har utskottet ställt sig bakom.

Här finns emellertid en reservation. Centerpartiet har "inte tid" att avvakta vare sig översynen eller resultatet av SÖ:s uppdrag. I reservation nr 1 kräver man i stället regeringsåtgärder med det snaraste. Vi kan naturligtvis diskutera vad som är snarast, men utskottet tror inte att man kan vidta "erforderliga åtgärder" förrän man vet vad som är "erforderliga åtgärder". Något underlag för kompletteringsutbildning för nu verksamma lärare finns heller inte än.

Centerpartiet anför att de resurser som frigörs genom det minskade antalet elever bör användas för sådana utbildningsinsatser. Däremot har man inte några förslag om att särskilda medel för ändamålet skall föras upp under förevarande anslag för nästa budgetår. Låt mig emellertid litet stillsamt undra hur många gånger centerpartiet skall använda dessa pengar.

I motionen Ub813, som centerns företrädare i utskottet yrkar bifall till i reservation 1, skriver motionärerna: "Vi menar att en del av de resurser som nu friställs genom de sjunkande elevtalen bör användas för sådana utbildningsinsatser."

Samtidigt skriver centerpartiet i partimotionen Ub803: "Vårt förslag

innebär att de resurser som enligt skolöverstyrelsens anslagsframställan frigörs på grund av elevminskningen får stanna kvar i skolväsendet och att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att fördela dessa resurser på länskolnämnderna för att bibehålla små skolenheter och för att minska antalet elever i klasser/undervisningsgrupper." I motionen står det också: "En mindre del av de resurser som frigörs detta och kommande år bör även kunna användas i den fortsatta avvecklingen av systemet med timreduktioner i gymnasieskolan."

Men det står inte ett ord om fortbildning av lärare. Jag undrar alltså: Använder centerpartiet pengarna flera gånger, eller är det något av de andra förslagen till användningsområden som inte längre gäller?

Oavsett det faktum att det finns delade meningar om hur dessa medel skall användas, är det ändå nödvändigt med en översyn först för att veta hur mycket pengar som behövs för att nå vissa mål.

Låt mig i detta sammanhang kort beröra fortbildningen av lärare vid våra riksinternatskolor. I motion Ub293 av Rune Rydén och Ingrid Sundberg pekas på att statliga medel inte beräknas för dessa lärares fortbildning.

Denna fråga har behandlats tidigare, men utskottet har nu övervägt frågan ytterligare och finner att det finns skäl att vidta åtgärder som i huvudsak stämmer överens med vad som föreslås i motionen. Utskottet anser det motiverat att regeringen i anslutning till beredningen av ärendet angående fortbildningen närmare överväger möjligheterna att med statliga medel bereda lärare vid riksinternatskolorna möjlighet till fortbildning. Det ankommer på regeringen att föreslå hur medel för ändamålet skall beräknas.

Herr talman! Efter förslag i 1981 års budgetproposition infördes det s. k. SÅS-anslaget, ett anslag för särskilda åtgärder i grundskolan och gymnasieskolan. Detta anslag skulle till viss del kompensera den borgerliga regeringens tvåprocentiga minskning av driftbidragen till grundskolan och gymnasieskolan. Anslaget skulle gå till kommuner med särskilda behov. Anslaget har därefter, nästan varje år, tillförts nya komponenter som sedan skall beaktas vid fördelningen av medel.

I sitt betänkande Översyn av gällande regler för statsbidrag till kommuner för kostnader för driften av grundskolor m. m. föreslog SÖ en förändring av SÅS-anslaget. Förslaget innebär bl. a. att merparten av det nuvarande SÅS-anslaget överförs till grundskolans förstärkningsresurs. Föredragande statsrådet pekar i årets budgetproposition på att detta skulle innebära minskade möjligheter till utjämning mellan olika kommuner när det gäller att bedriva skolverksamhet. I propositionen föreslås i stället en ny uppdelning av SÅS-anslaget. Utöver de närmare 246 milj. kr. som fördelas på särskilda åtgärder i grundskolan och i gymnasieskolan föreslås 3,6 milj. kr. för extra bidrag till syo i glesbygd och för bidrag till kommuner som anordnar prao på högstadiet under kortare tid än fyra veckor.

Dessa delar av det tidigare s. k. SÅS-anslaget behandlas inte i detta betänkande. Däremot behandlas ett nyinrättat anslag om 16,15 milj. kr., som genom den tidigare nämnda omfördelningen tillskapats för elever med handikapp. Av dessa skall 150 000 kr. gå till en utvärdering av den regionala stödorganisationen för handikappade elever och planeringsrådets verksamhet.

Mot detta har emellertid moderata samlingspartiet reserverat sig, som vi hört. I reservation 2 hänvisar man till SÖ:s förslag om uppdelning av det nuvarande SÅS-anslaget. De 223,75 milj. kr. från anslaget för särskilda åtgärder i grundskolan lägger man däremot inte på förstärkningsresursen, som SÖ föreslår. Nej, det är bara 39,9 milj. kr. som hamnar där. Så går 83,85 milj. kr. till det anslag vi debatterar i dag. Moderaterna föreslår alltså en höjning till 100 milj. kr. Men summan av kardemumman blir ändå en besparing på skolans område av 100 milj. kr., vilket vi inte kan acceptera.

Jag ber att med det sagda få yrka avslag på reservationerna 1 och 2 samt bifall till hemställan i utbildningsutskottets betänkande 1985/86:13.

Anf. 118 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill säga några ord i anslutning till motion Ub238 till detta riksmöte, vilken jag väckt tillsammans med några kamrater ur folkpartiets riksdagsgrupp.

Religionen har sedan urminnes tider utgjort en markant yttring av mänskligt liv. En västerländsk kultur som den svenska har under sekler utvecklats i nära samspel med de etiska och religiösa värderingar som kristendomen förmedlat.

Undervisningen i kristendomskunskap har under 1900-talet undergått vissa förändringar. Denna undervisning är numera inrymd i det mera omfattande ämnet religionskunskap. Det har medfört en försvagning av ämnet kristendomskunskap till förmån för en i och för sig berättigad undervisning om andra religioner. Integrering av religionsämnet med andra orienteringsämnen i grundskolan har också visat sig vara negativ för ämnet i fråga.

Trots viss prioritering av religionskunskapen i lärarfortbildningen torde inget annat ämne ha så få behöriga lärare i den pågående skolverksamheten.

I motion Ub238 har jag tillsammans med några andra folkpartister yrkat på att riksdagen borde begära åtgärder av regeringen för att stärka religionsämnet i såväl grundskola som gymnasium. Just i dag är det punkt 3 i denna motion som behandlas.

Utbildningsutskottet har avstyrkt vår motion, liksom andra motioner i samma anda.

Motiveringarna är bl. a. att fortbildningen i religionskunskap redan är prioriterad, att intresset för utbildningen är relativt gott, åtminstone vad gäller lärare på högstadiet, och att viss översyn pågår av lärarutbildningen och fortbildningen av lärare i tjänst. Samtidigt säger utskottet att intresset för utbildningen i religionskunskap *minskat* bland lärare på låg- och mellanstadiet.

Ett sådant konstaterande är alarmerande. Det borde i sig ha gjort att utbildningsutskottet i anledning av motionen från mig och några andra fp-ledamöter föreslagit riksdagen ett tillkännagivande till regeringen att regeringen skall beakta läget för just religionskunskapsämnet.

Tidningen Religion och livsfrågor, som utges av religionskunskapslärarna – det första numret för 1986 kom i sin hand just i dag – noterar att riksdagen vid tidigare behandling under detta riksmöte av motioner om

religion och undervisning yttrat sig positivt om religionskunskapsämnets värde.

Det riksdagsbeslutet tycker jag visar på öppenhet och förståelse för religionskunskapsämnet. Det kunde gärna ha fått följas upp med ett uttalande om att riksdagen förutsätter att regeringen vid den fortsatta handläggningen av utbildningsfrågor – ny grundskoleläraryt utbildning och fortbildning av lärare – prioriterar just religionskunskapen.

I samma tidning som jag refererade till tidigare läser jag om en kontraktsdag i Linköping, mitt hemstift, kring skolan och religionsundervisningen. Frågeställningarna där koncentrerades helt naturligt till kristendomsämnet. Skolungdomar i panelen ansåg sig inte i grundskolan ha fått tillräcklig undervisning i kristen tro.

Samfundskunskapen är ett område där läraren på ett naturligt och konkret sätt kan få med centrala kristna trosfrågor. Det kan röra sig om vad dopet betyder och innebär i skilda kyrkor och samfund, varför man ber på olika sätt osv. Inom andra områden av religionskunskapen kan det vara svårare, säger en lärare i en artikel i tidningen i fråga. Andra områden kan gälla begrepp som skuld och förlåtelse, frälsning och nåd, tro och bön – allt detta ingår i läroplanen. På den här studiedagen efterlystes också mer av bibelkunskap.

Från religionslärarnas håll utförs ett mycket ambitiöst arbete för att på skilda sätt förnya och aktualisera undervisningen i religionskunskap. Det är en viktig resurs att ta till vara i det fortsatta arbetet för att stärka religionskunskapsämnet i den svenska skolverksamheten.

Herr talman! Jag finner det inte meningsfullt att mot ett enigt utbildningsutskott yrka bifall till vår motion. Men de yrkanden som jag och andra har framfört står kvar till kommande riksmöten.

Anf. 119 YLVA ANNERSTEDT (fp):

Herr talman! Ett av de viktigaste medlen för att utveckla skolan och stärka dess kvalitet är att tillhandahålla fortbildning med högt ställda krav. Det är i fortbildningen som lärarna kan fördjupa sina ämneskunskaper, ta del av nya strömningar och få den stimulans som kunskapsinhämtande och utbyte av erfarenheter ger.

Största delen av denna fortbildning meddelas i form av personalutbildning eller det som kallas lokalt utvecklingsarbete. I båda dessa fall äger verksamheten rum på schemabunden tid. När lärare på detta sett genomgår fortbildning får vikarie sättas in. Undantagsvis löser man situationen genom att klasser samläser eller att självstudier för klassen ordnas. Naturligtvis innebär detta ett avbräck i undervisningen för eleverna och ett ganska störande moment i skolarbetet.

Mycket av fortbildningen erbjuds i form av kortkurser på en eller två veckor. En annan möjlighet är att fortbildningen läggs ut i etapper med några veckors mellanrum. Detta skapar naturligtvis oro och bristande kontinuitet för eleverna. I några fall rapporteras det att lärare t. o. m. avstår från fortbildning för att klassen skall få sin arbetsro. Så får det naturligtvis inte vara.

I ett särskilt yttrande framhåller vi från folkpartiet att man inom den översyn av lärarfortbildningens organisation som nu pågår i departementet

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Anslag till forskning
och centralt utveck-
lingsarbete inom skol-
väsendet, m. m.*

bör uppmärksamma detta problem och söka vägar att förlägga fortbildningen till sådan tid att elevernas undervisning störs i minsta möjliga utsträckning.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Anf. 120 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Allt emellanåt får man underliga svar på motioner och ibland en något underlig argumentation från utskottsmajoriteten. Men frågan är om inte det svar som vi har fått när det gäller behovet av kompletteringsutbildning av lärare hör till de mer remarkabla i detta stycke.

Margareta Hemmingsson har också åberopat det som utskottsmajoriteten skriver: Man har beslutat om en ny lärarutbildning. Regeringen har gett skolöverstyrelsen i uppdrag att göra en översyn och att så småningom redovisa en plan för hur denna kompletteringsutbildning skall se ut. Hösten 1986 skall man lägga fram ett första förslag, vilket ju rimligen innebär att man inte ens i nästa budgetproposition kan komma med något konkret beträffande denna fråga.

Det här lyfter man fram som ett svar och en upplysning till oss. Vi visste detta. Vi har varit med om att besluta om den nya lärarutbildningen. Kravet på att kompletteringsutbildningen skulle noga förberedas och redovisas i en särskild plan var ett krav i den centermotion som utskottsmajoriteten biträdde. Detta var således inte särskilt mycket att komma med.

Den reservation som vi nu har fogat till utskottsbetänkandet tar upp frågan om att ge kompletterande utbildning redan nu till i dag yrkesverksamma lärare för att bl. a. komma till rätta med den s. k. kvackningen, dvs. att lärare tvingas att undervisa i ämnen för vilka de inte har någon som helst utbildning. Denna fråga tog vi även upp förra året då den avvisades. Vi föreslog då att man skulle anvisa 10 milj. kr. i form av särskilda medel. För detta förslag fanns det emellertid inte någon majoritet i utskottet. I år menar vi att det redan nu, då resurser friställs på grund av elevminskningen, finns utrymme för att satsa på fortbildning.

Margareta Hemmingsson undrade litet förvånad hur dessa pengar skall kunna räcka till så mycket. Skolöverstyrelsen hade, enligt det förslag som man redovisade i sin petita, för avsikt att använda 25 % av denna friställda resurs för att bibehålla små skolor, för att minska elevantalet i klasserna och för att göra särskilda fortbildningsinsatser. Vi för vår del säger att vi är beredda att behålla 100 % av den resurs som friställs genom elevminskningen. Då finns det utrymme för att vidta alla dessa åtgärder, om det finns några som helst ambitioner.

Då måste min fråga till Margareta Hemmingsson bli: Tycker inte Margareta Hemmingsson och utskottsmajoriteten att det är angeläget att redan i dag – oavsett den kompletteringsutbildning som så småningom skall komma för att ge redan yrkesverksamma lärare den behörighet som lärare med den nya lärarutbildningen har – ge de redan yrkesverksamma lärarna utbildning i ett eller annat ämne till, så att de slipper undervisa i ämnen som de inte är behöriga i, den s. k. kvackningen?

Anf. 121 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Det var intressant att höra hur Larz Johansson talade om för mig vad jag sade och vad jag inte sade. Jag tyckte att jag ganska bra läste vad jag hade skrivit.

I den nämnda reservationen skriver centerpartiet:

”När det gäller finansieringen av en snabb utökning av ifrågavarande fortbildning bör det enligt utskottet vara möjligt att föra över resurser från driften av grundskolan, vilka frigörs i samband med ett minskande elevantal, till fortbildningen.”

Det vore ju bra om det var på det sättet. Men var kommer dessa pengar från, som man samtidigt, i en annan motion, föreslår skall användas till andra saker?

Sedan spelar det ingen roll vad SÖ säger om att använda ytterligare 25 %. Jag frågar vad centerpartiet skall göra med de pengar som centerpartiet vill använda. Man kan ju inte gå och handla för sina pengar flera gånger om! Har man förbrukat pengarna, så är de ju slut. Om de pengar som centerpartiet talar om i detta betänkande skall anslås till viss del, vore det intressant att höra vilka summor som skall användas för fortbildning av lärare. Samma pengar kan inte användas för att bibehålla små skolor eller för att ta bort timreduktionen på gymnasieskolan. Det går inte.

Anf. 122 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Om skolöverstyrelsen skall få 25 % av den friställda resursen, som beräknas uppgå till 168 milj. kr., och om de 25 procenten kan räcka så väl till att bibehålla små skolor och minska elevantalet i stora klasser som till att anordna fortbildning av lärare, då måste naturligtvis 100 % av 168 milj. kr. räcka till så mycket mer. Det borde räcka både till att bibehålla fler små skolor och i större utsträckning minska elevantalet i de stora klasserna och till att anordna mer fortbildning av lärare. Det kan t. o. m. bli några kronor över till att påbörja avvecklingen av timreduktionen i gymnasieskolan. För det ändamålet använder vi ju dessutom drygt 40 milj. kr., som vi tillgodoräknar oss genom att vi avskaffar den samlade skoldagen.

Jag tror därför inte att Margareta Hemmingsson behöver vara orolig för att pengarna inte skall räcka till för de olika åtgärderna. Däremot finns det anledning att vara orolig för den ovillighet som majoriteten redovisat att över huvud taget försöka ta sig an det här problemet. Man skjuter det bara framför sig i avvaktan på utbildning som kan komma till stånd med anledning av den nya läroplanen. Det är mycket klart redovisat att det redan nu finns ett stort behov av kompletterande utbildning runt om i landet. För vår del har vi två år i följd varit beredda att lägga fram förslag som innebär att vi skulle kunna starta en sådan utbildning, men vi har inte fått gehör för detta från något annat håll i utbildningsutskottet.

Anf. 123 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Jag har mitt manuskript här och kan upprepa vad jag sade. Dels nämnde jag översynen av lärarfortbildningens organisation, som syftar till att visa hur man skall kunna lösa problemen och vilka insatser som krävs, dels behandlade jag grundskollärarytbildningen. Larz Johansson fastnar i

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Anslag till sameskolor,
m. m.*

tankarna kring grundskollärautbildningen.

Så tillbaka till resonemanget om pengarna! Larz Johansson säger: Om SÖ kan få 25 % av 168 miljoner att räcka till både den ena och den andra åtgärden, då borde vi få 100 % av beloppet att räcka till så mycket mer. Ja, visst borde ni det! Men då måste ni bestämma er för vad ni skall använda de 168 miljonerna till. Då kan ni inte i en reservation till detta betänkande kräva att alla dessa pengar skall användas till små skolor, mindre klasser och timreduktion och säga att det dessutom blir litet över till lärarfortbildningen, eftersom SÖ klarar det med mycket mindre pengar. I så fall måste ni tala om att ni vill anslå si eller så mycket pengar till de olika sakerna. Litet matematik måste det vara i en budgetbehandling.

Anf. 124 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Det krävs inte särskilt mycket funderande för att ta reda på hur man skall gå till väga för att ge en lärare den kompetens han saknar i ett ämne. Om en lärare på grundskolan har utbildning för och behörighet att undervisa i ett eller två ämnen men av olika skäl tvingas undervisa i något ämne därutöver, är det naturligtvis bara att se till att den läraren får den utbildning som krävs för att han skall bli behörig att undervisa också i det nya ämnet. Det kan exempelvis gälla en utbildning som omfattar 40 poäng, vilket är ganska normalt. Det är inte märkvärdigare än så, Margareta Hemmingsson. Vi har högskolor som meddelar sådan undervisning. Det är bara att se till att det finns pengar så att lärarna kan få genomgå den utbildning som krävs. Då blir de behöriga, och då kan de undervisa i ytterligare ett ämne med gott resultat. Det är alltså inte märkvärdigare än så, och det krävs inte mycket av utredningar för att konstatera det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om utbildningsutskottets betänkande 15.)

Anf. 125 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera utbildningsutskottets betänkande 15 om anslag till svensk undervisning i utlandet, m. m. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

Anslag till sameskolor, m. m.

Anf. 126 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Vi vet att en människas rörelseförmåga – eller motorik, som det kallas – har stor betydelse för individens språkliga utveckling. Ett annat förhållande som också är känt är att svårighetsgraden av en människas handikapp till största delen beror på den omkringliggande miljöns tillgänglighet.

Det är mot bakgrund av dessa två kända förhållanden som vi från vpk:s sida föreslagit att Bräcke Östergård i Göteborg skall vara ett resurscentrum för elever med rörelsehinder. Det skulle kunna vara ett centrum där man kan

samla kunskap om rörelsehindrade elevers villkor i skolan och där lärare med rörelsehindrade elever kunde få viss fortbildning och handledning för sin undervisning.

Utskottet avstyrker detta förslag, bl. a. med motiveringen att det i Sverige inte finns någon tradition när det gäller specialsolor för rörelsehindrade elever. Men det är ingen specialskola vi föreslår, utan det är ett resurscentrum vid Bräcke Östergård. Vi hindras för den delen inte heller av att det inte skulle finnas någon tradition inom något område när vi lägger fram förslag här i riksdagen. Vi lägger fram våra förslag utifrån faktiska behov, och ett centrum för rörelsehindrade elever är ett sådant behov.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 3 och 4.

Anf. 127 MARGARETA HEMMINGSSON (s):

Herr talman! Med tanke på Björn Samuelsons korta inlägg tänker jag i mitt anförande inte gå in på de övriga reservationer som har avgivits, också av vpk.

Låt mig bara kort något kommentera vad reservationerna berör. I reservation 1 handlar det om rätten till svensk undervisning för barn i utlandssolor. I reservation 3 behandlas frågan om Bräcke Östergård, som Björn Samuelson här tog upp. Reservation 4, avslutningsvis, behandlar pedagogiskt stöd till utvecklingsstörda med tilläggshandikapp.

Jag är mycket imponerad – jag har svårt att kanske finna rätt uttryck – både av Björn Samuelsons kunnande och av hans engagemang när det gäller de handikappade elevernas situation i skolan.

När man behandlar dessa frågor är det svårt att skaffa sig en riktig överblick över hur medlen tillförs barnen. Vi har tidigare här i dag talat om renodling av olika bidrag. I detta fall får man en känsla av att anslagen för handikappade barn i skolan ibland kanske tas upp under flera olika punkter. I det förra betänkandet behandlade vi också åtgärder för barn med handikapp.

Låt mig därmed i stället gå över till reservation 2. Det är en socialdemokratisk reservation som gäller sameskolan i Lannavaara. I denna fråga vill jag anförda följande.

Efter det att sameutredningens förslag Samerna i Sverige behandlades våren 1977 tillsatte den dåvarande borgerliga regeringen en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet. Denna överlämnade 1978 sitt betänkande kallat Administration och ledning av en samisk utbildningsväg. Därefter lade regeringen Fälldin år 1980 fram en proposition.

Där föreslog man inrättandet av en sameskolstyrelse. Denna skulle "ansvara för och leda samesolorna och de elevhem som är knutna till dem samt för denna statliga skolform huvudsakligen ha de uppgifter som beträffande den kommunala grundskolan tillkommer skolstyrelse". Detta förslag tillstyrktes senare av riksdagen. Sameskolstyrelsen inrättades och sköter nu sitt arbete efter de regler som fastställdes.

Inför årets budget har sameskolstyrelsen, liksom skolöverstyrelsen, föreslagit att sameskolan i Lannavaara skall läggas ned fr. o. m. läsåret 1986/87.

Innevarande läsår finns det 14 elever vid sameskolan i Lannavaara. Flertalet av dessa är befriade från undervisning i samiska. Denna möjlighet

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Anslag till samesolor,
m. m.*

för icke-samiska elever att gå i sameskola fanns inte med i 1980 års proposition. Det var i en socialdemokratisk motion som det föreslogs att vissa icke-samiska barn skulle få integreras i sameskolorna, där detta var lämpligt från geografiska eller sociala synpunkter.

Ett enigt utbildningsutskott tillstyrkte detta förslag, och det bifölls av riksdagen, men man betonade att "det måste röra sig om ett fåtal fall så att sameskolans inriktning och målsättning inte påverkas". Man anförde vidare att en överenskommelse mellan berörd kommun och sameskolstyrelsen borde kunna ligga till grund för en sådan anordning.

I dag är det ingen minoritet som önskar befrielse från samisk undervisning i Lannavaara, utan tvärtom en minoritet som önskar samisk undervisning.

Sameskolstyrelsen föreslår därför att en med grundskolan samordnad sameundervisning skall bedrivas i Övre Sopporo eller i både Övre Sopporo och Lannavaara. Men då ankommer det på Kiruna kommun att, som huvudman för grundskolan, efter samråd med sameskolstyrelsen och sameföräldrarna fastställa lämplig organisation.

Att inte fatta beslut om nedläggning av sameskolan i Lannavaara, som utskottets majoritet föreslår, innebär att man sätter sig över de befogenheter som man tidigare tilldelat sameskolstyrelsen. Vi socialdemokrater anser inte att man främjar en överenskommelse i Kiruna kommun genom denna förhållning och yrkar därför avslag på utskottets förslag i denna del och bifall till reservation nr 2.

Låt mig, herr talman, avslutningsvis i övrigt yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande 1985/86:15 och avslag på reservationerna nr 1, 3 och 4.

Anf. 128 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag kan hoppa över en del av historieberivningen, eftersom den redovisning som Margareta Hemmingsson gjort i huvudsak är alldeles korrekt. Låt mig bara konstatera att det i årets budgetproposition föreslås att sameskolan i Lannavaara skall läggas ned. Det har skett på ett sådant sätt att det i förstone inte verkade vara något särskilt märkligt med förslaget. Det föreföll vara en ganska rimlig åtgärd.

Vad vi däremot inte kunde läsa ut av budgetpropositionen var det förhållande som Margareta Hemmingsson själv berörde: att sameskolstyrelsen, som var upphovet till förslaget, också hade haft ett alternativt förslag, som skulle innebära att skolan i Lannavaara kunde fortsätta sin verksamhet. Som tur var observerades nedlägningsförslaget av Per-Ola Eriksson i Norrbotten, som väckte en motion med kravet att sameskolan skulle få finnas kvar.

Det finns också väldigt många skäl för detta. Skolan behöver inte nödvändigtvis vara kvar som sameskola – också på den punkten har Margareta Hemmingsson rätt i sak – men det beslut som skulle bli resultatet om man följde budgetpropositionen skulle innebära att skolan i Lannavaara skulle försvinna helt och hållet, och det är betydligt allvarigare. Det inser byborna i Lannavaara, och det kommer också till uttryck i motionen från Per-Ola Eriksson. Han pekar nämligen på det förhållandet att det just i Lannavaara by under senare år har skett en positiv utveckling; verksamhet

har kommit i gång, det har blivit fler arbetstillfällen, det har fötts fler barn och det finns ett visst hopp om att byn har en chans att överleva. Då är det, precis som påpekas i motionen, näst intill en katastrof om byn berövas sin skola. Det är framför allt mot den bakgrunden som vi har sagt att det vore att göra denna by och regionalpolitiken i Norrbotten en otjänst att fatta ett sådant här drastiskt beslut.

I budgetpropositionen ges ett intryck av att det skulle gå att göra en besparing på denna nedläggning, och den beräknas till ungefär 550 000 kr. I det sammanhanget har man naturligtvis glömt att kommunen i gengäld skulle drabbas av kostnader, t. ex. för skolskjutsarna till Övre Soppero, dit barnen skulle hänvisas, på kanske uppemot 300 000 kr. för ett helt läsår. Det redovisas inte heller i klartext att det i Övre Soppero, om barnen skulle flyttas dit, krävs en förstärkning av sameundervisningen som skulle kosta ca 150 000 kr. ytterligare.

På detta sätt blir den statliga besparingen helt uppäten, och kommunen skulle i gengäld drabbas av nya kostnader.

Detta är skälet till att vi från utskottsmajoritetens sida har föreslagit att skolan skall vara kvar som sameskola, åtminstone ytterligare under ett år, så att de regionala och lokala skolmyndigheterna får en rimlig chans att överväga hur skolväsendet skall ordnas i fortsättningen.

När Margareta Hemmingsson och reservanterna förespeglar att det är mycket enkelt att anordna en vanlig grundskola i Lannavaara till hösten är de nog litet väl optimistiska. Om vi fattar beslut här i riksdagen i början av april är det inte särskilt rimligt att tro att man dels avvecklar sameskolan, dels träffar överenskommelser med skolstyrelsen i Kiruna om hur sameundervisningen i fortsättningen skall anordnas i grundskolan i Övre Soppero och dels kan dra i gång en grundskoleverksamhet i Lannavaara. Det krävs dessutom minst ytterligare en basresurs, som länskolnämnden i så fall måste tilldela Kiruna skolstyrelse. Såvitt jag vet har länskolnämnderna vid det här laget redan fördelat resurserna för kommande läsår.

Det är alltså praktiskt taget omöjligt att åstadkomma denna förändring med så kort varsel. Det är det främsta skälet till att vi har velat både ge byborna i Lannavaara chansen att ha sin skola kvar och ge de lokala och regionala skolmyndigheterna, skolstyrelsen i Kiruna, sameskolstyrelsen och länskolnämnden en vettig chans att ordna denna fråga till ett kommande läsår, så att det blir undervisning i både Lannavaara och Övre Soppero även fortsättningsvis.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottsmajoritetens förslag.

Anf. 129 MARGARETA HEMMINGSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar både Larz Johanssons, övriga utskottsledamöters och motionärens omsorger om byn Lannavaara. Det är naturligtvis viktigt för en by att ha en skola. Det är inte bara kyrkan som står mitt i byn, utan även skolan har en stor betydelse för en bys fortlevnad.

Vad det handlar om i detta fall är vilka regler som gäller för utbildningsfrågor av detta slag, och det handlar om skillnaden mellan grundskola och sameskola. Jag är medveten om att det snart är sex år sedan Larz Johansson i utbildningsutskottet ställde sig bakom det betänkande, 1979/80:25, där

reglerna fastställdes för hur sameskolan skulle byggas upp och där det, genom en socialdemokratisk motion, gavs möjligheter för icke-samiska barn att gå i sameskola om detta var angeläget ur geografisk eller social synpunkt. Men utskottet och Larz Johansson sade också: "Utskottet vill emellertid betona att det måste röra sig om ett fåtal fall så att sameskolans inriktning och målsättning inte påverkas." Man fortsätter: "En överenskommelse mellan berörd kommun och sameskolstyrelsen bör kunna ligga till grund för en sådan anordning."

De omsorger som man nu har om byn Lannavaara skulle man också visa genom att följa beslutet om sameskolan och garantera dessa barn en sameskola. För i dag är de samiska barnen som läser samiska i Lannavaara i minoritet, och då är det inte lämpligt att vi driver skolan som en sameskola, utan då skall den drivas som en grundskola.

Vi kan inte sitta här i Sveriges riksdag och diskutera varje skola i Sverige och besluta huruvida den skall finnas kvar eller inte. Den här speciella situationen har uppkommit genom att det handlar om en sameskola.

Anf. 130 LARZ JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Med risk för att återigen bli beskylld för att inte citera Margareta Hemmingsson rätt, vill jag ändå notera att hon inledningsvis i sitt anförande nu sade att vi alla tycker att det är viktigt att de har en skola i Lannavaara. Men, säger hon sedan i nästa andetag, vi har ju regler. Tyvärr måste reglerna ta överhanden. Om då dessa regler och de beslut vi fattar leder till att byborna i Lannavaara blir av med sin skola, så kan vi tyvärr inte göra någonting åt det. Då får det väl bli på det sättet.

Nej, Margareta Hemmingsson, det behöver inte bli på det sättet om man ger både byborna och skolmyndigheterna en chans att lösa den här frågan till kommande år. Men det reservanterna nu försöker göra och det budgetpropositionen helt klart går ut på är att beröva byborna i Lannavaara deras skola, och det med omedelbar verkan. Det är det vi sätter oss emot.

Anf. 131 MARGARETA HEMMINGSSON (s) replik:

Herr talman! Byn Lannavaara har ingen skola. De har ingen grundskola. En sameskola drivs där med statliga medel. Det är det saken gäller, och det är den frågan vi skall diskutera i kammaren i dag.

Anf. 132 LARZ JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är ledsen, Margareta Hemmingsson, men den motion som har aktualiserat den här frågan och som har gjort att utskottsmajoriteten har funnit det angeläget att inte följa budgetpropositionen tar fasta på just det förhållandet att den viktigaste frågan är att se till att byborna i Lannavaara också fortsättningsvis har en skola. Sedan kan man ta tid på sig att diskutera formerna. Om det skall vara en sameskola med inslag av svenska barn eller om det skall vara en grundskola med integrerad sameundervisning är i det här fallet en sekundär fråga. Det primära för byborna i Lannavaara är att de över huvud taget har en skola, och det är den frågan vi nu har att ta ställning till. Vi vill att de skall ha en skola.

Anf. 133 Statsrådet BENGTT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag begär ordet i den här debatten om Lannavaara därför att den frågan på ett mycket tydligt sätt illustrerar hur en befolkningsminoritet kan komma i kläm.

För någon minut sedan sade Larz Johansson att samerna faktiskt är sekundära i det här sammanhanget. Det viktiga med sameskolan i Lannavaara är att den är byskola. Han sade faktiskt att det samiska inslaget var sekundärt. För mig är sameskolfrågan utomordentligt viktig, och den är av stor betydelse för den samiska befolkningsgruppen. Den är så viktig att jag genom de överläggningar jag har haft med samerna, sameskolstyrelsen och inom arbetsgruppen för samefrågor i regeringskansliet har medverkat till att vi etablerar en sameskola i Kiruna. Om den samiska folkgruppen skall kunna bestå som en etnisk minoritet och behålla sitt språk och sin kultur krävs det att den har tillgång till skola i de delar av landet där det bor många samer. Då kan man inte bevara en liten samisk skola med hjälp av att icke-samer går i den skolan, så att den skenbarligen är en sameskola. Då måste man se till att samerna kan få en skola på en plats där det finns många samer, så att man faktiskt medverkar till att det samiska språket och den samiska kulturen kan utvecklas och fördjupas. Detta är avsikterna bakom de förslag som har presenterats i budgetpropositionerna de senaste åren. Dessa förslag har lagts i fullt samförstånd med den samiska befolkningsgruppen och med sameskolstyrelsen.

När vi i år i budgetpropositionen alltså har föreslagit att Lannavaara skola skall läggas ned, så är det därför att den för samiska intressen de facto inte är en särskilt bra sameskola. En speciell skola för en befolkningsmajoritet, i vilken denna etniska grupp även blir en minoritet bland eleverna, är ingen särskilt bra skola för denna minoritet. Det är nödvändigt att detta understryks i riksdagsdebatten i den här frågan.

Det betyder inte att man tycker att det skulle vara mindre angeläget att ha en skola i Lannavaara. Det är en kommunal angelägenhet att ordna grundskoleundervisning ute i landet, och där har vi ett system för fördelning av resurser. Men det är viktigt att vi för den speciella befolkningsgrupp som samerna utgör ser till att det finns möjligheter att faktiskt fungera i riktiga sameskolor, där vi har sådana. Vi gör alltså den samiska folkgruppen en otjänst genom att göra den till en minoritet också på det område där den har renskötsel och där den bor. Det är faktiskt ingen särskilt bra lösning.

Det är djupt beklagligt att Larz Johansson tyckte att man kunde betrakta de samiska intressena som sekundära i det här fallet. Han sade faktiskt så.

Anf. 134 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Bengt Göransson gör mig faktiskt litet besviken. Jag trodde inte att vi skulle föra debatten på den nivån. Jag skall upprepa ordagrant vad jag sade: I dag är det primära att se till att byborna i Lannavaara har en skola. Det är sekundärt huruvida det är en grundskola med samisk integration eller en sameskola där de svenska barnen är integrerade. – Det var i det sammanhanget jag använde begreppen primärt och sekundärt, och det tror jag att Bengt Göransson kan konstatera när han i sinom tid läser protokollet från debatten.

Bengt Göransson talar om hur viktigt det är att samebarnen verkligen får gå i en sameskola. Men det som förslaget i budgetpropositionen handlar om och det som reservanterna i utbildningsutskottet talar om är att se till att de barn som i dag undervisas i Lannavaara skola hänvisas till grundskolan i Övre Soppero. Det är en grundskola med viss sameundervisning integrerad och som dessutom för att kunna ta emot fler samebarn behöver förstärkas – om jag minns rätt – till en kostnad av ca 150 000 kr.

Bengt Göransson talar nu så väl och vackert om att samebarnen i Lannavaara – och då antar jag att de också gäller samebarnen i Övre Soppero – måste gå i en sameskola. Men om man lägger ned skolan i Lannavaara, är den enda sameskola som kommer att finnas kvar den i Kiruna, och dit är det 14 mil. Menar Bengt Göransson att sameundervisningen nu helt plötsligt har blivit så viktig att barnen i Lannavaara skall åka 14 mil till Kiruna för att få gå i en sameskola?

Anf. 135 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag behöver inte gå till snabbprotokollet, eftersom Larz Johansson var vänlig nog att upprepa än en gång att det primära var att nu ha en grundskola i Lannavaara och att det var sekundärt huruvida man hade en samisk undervisning integrerad eller om man hade en samisk skola. En gång till sade han faktiskt just så.

Faktum är att vi i Lannavaara har ett mindre antal barn som är samer. I Övre Soppero finns det en majoritet av elever som har samiska som sitt första språk. De eleverna får självfallet välja – där har sameskolstyrelsen då vi haft samråd med den funnit det möjligt och lämpligt att ha en integrerad undervisning, därför att föräldrarna på den orten vill ha det så.

Då jag talade om sameskolan i Kiruna förklarade jag varför det är nödvändigt att man, om man menar allvar med att möjliggöra för den samiska folkgruppen att förbli en etnisk minoritet, ser till att den har en skola på den ort där det bor många samer. Det är faktiskt nödvändigt att göra det. Man gör samegruppen en direkt tjänst, om man kallar en skola där 5 eller 7 av 14 elever är samer för en sameskola. Det är faktiskt inte en sameskola. Den kommer att ta hela sin kulturprägel från den svenskspråkiga gruppen och inte från den samiskspråkiga gruppen – den blir alltså inte en sameskola.

Anf. 136 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall inte fortsätta tvista om uttrycken, men jag tycker faktiskt att Bengt Göransson skulle hålla sig mer till sakfrågan och inte föra debatten på detta sätt.

Det som har varit vägledande för utskottsmajoriteten är faktiskt det förhållande som motionären visat på och som byborna från Lannavaara har pekat på när de uppvaktat utbildningsutskottet: Det primära är att se till att Lannavaara by inte helt plötsligt blir av med sin skola. Det skulle bli resultatet om man följde förslaget i budgetpropositionen och reservationen.

Med den åtgärd vi har föreslagit kommer skolan att vara kvar och man får tillfälle och möjlighet att i lugn och ro överväga på vilket sätt undervisningen fortsättningsvis skall bedrivas. Det är möjligt att det leder till att undervisningen i fortsättningen kommer att bedrivas i form av en grundskola med

integration av samebarn – det vet vi inte i dag. Men vi vet att genom de här åtgärderna kommer skolan att få en chans att överleva och alla berörda parter får en möjlighet att komma överens om hur undervisningen skall bedrivas. Det hade man inte gjort när förslaget i budgetpropositionen redovisades. Det fanns mycket delade meningar såväl i skolstyrelsen som i Lannavaara by och uppenbarligen också i sameskolstyrelsen – när man träffade utbildningsutskottet redovisade man att man hade två alternativa lösningar för hur undervisningen fortsättningsvis skulle bedrivas. En av dem är den som jag har redovisat i mitt tidigare anförande.

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Anslag till sameskolor,
m. m.*

Överläggningen var härmed avslutad.

Kulturutskottets betänkande 14

Punkt 1

Mom. 1 (bidrag till solidaritetsarbete inom ungdomsorganisationer)

Utskottets hemställan bifölls med 249 röster mot 48 för reservation 1 av Karl Boo m. fl. i motsvarande del.

Mom. 2 (medelsanvisningen till statens ungdomsråd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Ingrid Sundberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 2

Mom. 4 (sänkning av övre åldersgränsen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Ingrid Sundberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (bidrag till studentförbund)

Utskottets hemställan bifölls med 252 röster mot 45 för reservation 5 av Margareta Mörck och Margareta Fogelberg. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 8 (bidrag till radioorganisationer)

Utskottets hemställan bifölls med 260 röster mot 37 för reservation 6 av Karl Boo och Kerstin Göthberg. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt 3 (bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 232 röster mot 63 för reservation 7 av Ingrid Sundberg m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Punkt 4 (bidrag till ferieverksamhet inom ungdomsorganisationerna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Ingrid Sundberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Anslag till sameskolor,
m. m.*

Kulturutskottets betänkande 15

Punkt 2 (kostnader för Sveriges medlemskap i UNESCO)

Utskottets hemställan bifölls med 281 röster mot 16 för reservationen av Alexander Chrisopoulos. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga punkter

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande 13

Punkt 2

Mom. 2 (viss fortbildning av redan yrkesverksamma lärare i grundskolan)

Utskottets hemställan bifölls med 260 röster mot 37 för reservation 1 av Larz Johansson och Jan Hyttring. 1 ledamot avstod från att rösta.

Punkt 3 (anslag till Regionala åtgärder för elever med handikapp)

Utskottets hemställan bifölls med 234 röster mot 63 för reservation 2 av Per Unckel m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

Utbildningsutskottets betänkande 15

Punkt 1

Mom. 3 (översyn av statsbidragen till svensk undervisning i utlandet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Björn Samuelson – bifölls med acklamation.

Punkt 2

Mom. 2 (anslag till Sameskolor)

Utskottets hemställan bifölls med 162 röster mot 134 för reservation 2 av Georg Andersson m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Punkt 3

Mom. 1 (resurscentrum vid Bräcke Östergård för elever med rörelsehinder)

Utskottets hemställan bifölls med 278 röster mot 16 för reservation 3 av Björn Samuelson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Punkt 5

Mom. 5 (pedagogiskt stöd till utvecklingsstörda med tilläggshandikapp)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Björn Samuelson – bifölls med acklamation.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

17 § Föredrogs

skatteutskottets betänkanden

1986/86:28 om vissa företagsskattefrågor m. m.,

1985/86:34 om vissa mervärdesskattefrågor m. m. och

1985/86:36 om tullen på trädgårdsprodukter m. m. (prot. 1985/86:60 delvis).

Prot. 1985/86:106

2 april 1986

Företagsskattefrågor

m. m.

Kammaren biföll talmannens förslag att ärendena skulle avgöras efter endast en bordläggning.

Anf. 137 TALMANNEN:

Skatteutskottets betänkanden 28, 34 och 36 kommer att debatteras i tur och ordning. Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså skatteutskottets betänkande 28 om vissa företagsskattefrågor m. m.

Företagsskattefrågor m. m.

Anf. 138 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! De många motioner i företagsskattefrågor som skatteutskottet varje år har att behandla är naturligtvis ett tydligt tecken på att det finns brister i skattesystemet.

Det kanske största problemet för små och medelstora företag är kapitalbeskattningen, som kräver ett högt löneuttag för att betala förmögenhets-skatten och ofta gör det mycket svårt att klara generationsväxlingar med önskade företagsförsäljningar som följd.

Finansministern har visserligen aviserat en del omläggningar av värderingsgrunderna för aktier och en lindring i arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen, men det är väl knappast troligt att det totala skattetrycket på företagsamheten kommer att lindras – så brukar ju inte vara fallet när det gäller Kjell-Olof Feldts propositioner.

Beskattningen av det arbetande kapitalet i små och medelstora företag bör helt slopas och en generell sänkning av kapitalskatterna ske. Bolagsskatten bör successivt sänkas, varvid man kan tänka sig någon begränsning av möjligheterna till fondavsättning. Med det sagda yrkar jag bifall till reservationerna 1–4.

De frivilliga överenskommelser som hittills träffats mellan företag och anställda om ett individuellt vinstandelssystem har uppenbarligen varit något mycket positivt för de anställda i dessa företag och av reaktionerna att döma långt överlägset de kollektiva löntagarfonderna, som varken ökat den enskildes inflytande eller ökat hans välstånd.

Därför är det alla skäl, inte minst ur de anställdas synpunkt, att underlätta inrättandet av ett frivilligt vinstandelssystem. Därför bör inte vinstandelar beläggas med arbetsgivaravgift och skall då naturligtvis inte heller berättiga till några sociala förmåner.

En vanlig modell för att avslå motioner är att hänvisa till att frågan är föremål för utredning. Om en utredning redan är klar, får man i stället

hänvisa till den eventuella proposition som regeringskansliet kan tänkas överväga med anledning av utredningarna.

När det gäller kravet i några motioner att pension för egenföretagares pensionering inte skall ingå i underlaget för beräkning av egenavgifter har utskottsmajoriteten använt sig av båda de modeller som jag just skisserat för att avstyrka motionerna. Man hänvisar dels till de redan framlagda utredningarna om den s. k. staketmodellen och tjänstepensionsutredningen samt dessutom till en pågående utredning – företagsskattekommittén. Jag tycker nu att det är tid att gå från ord till handling och yrkar bifall till reservationerna 8 och 10.

I reservation 11 tar vi upp frågan om inkomst av jordbruksfastighet skall hänföras till A- eller B-inkomst. Enligt nuvarande regler skall inkomsten i sin helhet hänföras till antingen A- eller B-inkomst. Enligt vår uppfattning är det orimligt att en enstaka försäljning exempelvis av julgranar eller något annat på en utarrenderad fastighet, där annars hela inkomsten är arrende, skall medföra att hela inkomsten betraktas som A-inkomst med åtföljande skyldighet att erlägga egenavgifter.

Ur rättvisesynpunkt vore det naturligt att man skulle kunna dela upp inkomsten mellan A-inkomst och B-inkomst med ledning av varifrån inkomsten härrör. Med det sagda yrkar jag bifall till reservation 11.

Medhjälpande make i ett tvåmansföretag måste ha arbetat minst 400 timmar i företaget under beskattningsåret för att en uppdelning av inkomsterna från företaget skall kunna ske på båda makarna. Det ställs ändå så höga krav för att gemensam verksamhet skall anses föreligga att timregeln enligt vår uppfattning är onödig. Den bör både ur rättvis- och jämställdhetssynpunkt saklöst kunna avskaffas. Bifall alltså till reservation 13.

Jag yrkar också bifall till reservation 14, som innebär att åldersgränsen sänks från 16 till 15 år för att avdragsrätt skall föreligga för barns lön i ett föräldraägt företag. En sådan åtgärd skulle medföra ökade möjligheter att minska ungdomsarbetslösheten.

Den av mig tidigare i detta anförande omnämnda staketmetoden vid beskattning av enskild näringsverksamhet har också använts av utskottsmajoriteten när det gäller att avstyrka motioner om partrederiers beskattning.

Ur en annan synpunkt är emellertid utskottsutlåtandet i denna fråga mycket tillfredsställande. Man erinrar nämligen om att bostadskommittén enhälligt föreslår att det från kapitalinkomster i hemortskommunen skall få dras underskott av småhus i annan kommun. Skatteutskottet tycker att detta är riktigt och utvidgar glädjande nog frågan till att omfatta en mer generell rätt att kvitta underskott mellan kommuner. Utskottet förutsätter att regeringen tar upp jämväl denna fråga. I väntan på att så sker yrkar jag bifall till reservation 15.

I tre reservationer behandlas frågor om etableringskonto och investeringsfonder. För många nyetablerade företagare är det trögt före i portgången. Man måste ha tillgång till riskkapital i tillräcklig utsträckning för att garantera ett sådant nystartat företags fortbestånd. Redan för fem år sedan motionerades det här i riksdagen om nyetableringskonto för egenföretagare, innebärande att kapital skulle kunna byggas upp med obeskattade medel, exempelvis från en tjänsteinkomst. Den motionen överlämnades till före-

tagsskattekommittén, men än så länge har ingenting hänt. Tre motioner till årets riksdag har ånyo aktualiserat frågan, och i reservation 16 yrkar vi på åtgärder i frågan från regeringens sida.

Det är ologiskt och knappast rimligt att investeringsfundsmedel enligt nuvarande bestämmelser inte får tas i anspråk i annan förvärvskälla än den som investeringsfundsmedlen avsatts i. Jag tänker då på det oriktiga i att investeringsfundsmedel inte utan särskilt medgivande får användas i förvärvskällan "annan fastighet" när fastigheten i fråga används för uthyrning till industriellt ändamål. Här bör gällande lagstiftning ändras.

När det gäller tidpunkten för sista inbetalningsdag av medel på allmänt investeringskonto är handelsbolag missgynnade. För denna företagsform är sista inbetalningsdag den 31 mars, oberoende av om delägarna i handelsbolaget fått uppskov med avlämnandet av självdeklarationen till en senare tidpunkt. För ett fåmansföretag som drivs som enskild firma behöver inbetalning till investeringskonto inte ske förrän deklarationen skall lämnas. Det är knappast rimligt att sämre regler skall gälla för delägare i handelsbolag – och för övrigt också kommanditbolag –, och i reservation 19 begärs av regeringen ett förslag till författningsändring. Med det sagda yrkar jag bifall till reservationerna 17 och 19.

I februari 1980 meddelade regeringsrätten med 20 röster mot 4 i en dom att arbetsrättsligt skadestånd skulle anses som driftkostnad i arbetsgivarens rörelse och därmed vara en avdragsgill utgift. Därmed följer man också huvudprincipen i skattelagstiftningen, att det som är skattepliktigt för mottagaren också skall vara avdragsgillt för utgivaren.

Mot bakgrund härav och med tanke på den snåriga och svåröverskådliga lagstiftning som rör arbetsrättsliga regler med ty åtföljande omedvetna lagbrott, är det anmärkningsvärt att den socialdemokratiska regeringen med vpk:s hjälp drivit igenom en lagändring innebärande förbud mot avdrag för arbetsrättsligt skadestånd. Jag yrkar bifall till reservation 20, innebärande krav på ett återinförande av avdragsrätten.

Slutligen, herr talman, yrkar jag utan någon ytterligare kommentar bifall till reservation nr 22, som behandlar medlemsavgift till arbetsgivarorganisation.

I detta anförande instämde Gullan Lindblad (m).

Anf. 139 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 28 behandlas en stor mängd företagsskattefrågor. När vi senast här i kammaren behandlade detta skatteområde påvisade jag att regeringen har visat sig mycket kallsinnig då det gäller att undanröja en hel del orättvisor vid den skattemässiga behandlingen av småföretagen. Jag kan nu konstatera, när vi på nytt behandlar dessa avsnitt, att orättvisorna kvarstår oåtgärdade. De vackra orden om småföretagens betydelse har inte heller under det år som gått resulterat i någon handling.

I reservation 1 behandlas förmögenhetsskatten på arbetande kapital. Vi har många gånger visat på den slumpartade beskattningen av olika förmögenhetsslag och utsatt den för ganska besk kritik. Här i kammaren har vi

också framhållit det orimliga i de nuvarande förhållandena. Dagsläget är ju sådant att improduktiva förmögenheter gynnas närmast systematiskt jämfört med produktiva och därmed mer samhällsnyttiga kapitalbildningar.

Var tredje företagare med 20–50 anställda betalar förmögenhetsskatt, och ungefär två av tre företagare med 50–100 anställda betalar också förmögenhetsskatt. I genomsnitt uppgår skatten till 30 000 kr. För att täcka detta med löneuttag tvingas företagsägaren ta ut ca 164 000 kr. från företaget. Det är för oss uppenbart att en sådan skatt verkar starkt hämmande på de mindre företagens expansionsförmåga, och vi anser naturligtvis att den måste avskaffas.

När vi så sent som i maj förra året debatterade denna skatt ställde jag en fråga till Bo Forslund. Jag fick inget svar då, och jag skall därför upprepa frågan nu. Frågan löd: Varför skall en småföretagare betala förmögenhetsskatt om han köper en maskin för säg 100 000 kr., så att en person kan få jobb, när han inte behöver betala förmögenhetsskatt om han köper en dyrbar möbel eller tavla för samma belopp? Jag utgår ifrån att företagaren har en förmögenhet så att han är skattskyldig.

Jag ser av talarlistan att Bo Forslund även i dag företräder den socialistiska utskottsmajoriteten. Han har således haft nära nog ett helt år på sig att fundera. Säkert är kammarens ledamöter, inkl. ett antal socialdemokrater, intresserade av svaret på denna fråga.

I reservation 2 påtalar vi reservanter att många företagare har betydande problem med att ta ut så höga löner att nettot räcker till för att utöver levnadskostnaderna också betala de höga kapitalskatterna. Enligt SNS ekonomiska råds senaste rapport leder kapitalbeskattningen till ett negativt utfall för staten. I en något sensationell DN-artikel i söndags beskrevs skatteuttaget, och detta skatteuttag torde till inte oväsentlig del kunna härledas ur kapitalbeskattningens samlade effekter. I vart fall torde vi nog lugnt kunna fastslå att kapitalbeskattningen inte leder fram till det samhällsnyttiga beteende från individens sida som bör stimuleras. Jag skall givetvis återkomma till detta, herr talman, när vi här i kammaren kommer att behandla proposition 130 om inkomstskatten för 1987 och 1988.

I reservation 3 behandlas småföretagens beskattning. Då det gäller denna kan jag göra två grundläggande konstateranden. Det första är det jag redan i inledningen var inne på, nämligen att beskattningen missgynnar mindre företag. Det andra konstaterandet är att småföretagens beskattning inte heller den är så utformad att den i alla avseenden stimulerar företagaren till ett samhällsnyttigt och därmed önskvärt beteende. Den mycket höga marginalbeskattning som företagaren är utsatt för leder, i kombination med de restriktioner som finns för att använda kapitalet fritt, till felaktiga ekonomiska kalkyler. Ofta ställs företagaren inför valet att skatta bort vinsten eller att investera. Av detta följer felaktiga satsningar som initieras mer av dåliga skatteregler än av marknadsförutsättningarna. För statens del skulle man kunna säga att snålheten här bedrar visheten. Följden av dessa felsatsningar blir nämligen ofta fallissemang, med betydande samhällsekonomiska konsekvenser.

Det är därför ytterst viktigt att få fram en ny småföretagsbeskattning som

medger en friare kapitalanvändning, såsom uttryckts t. ex. i den s. k. staketmetoden.

När jag nu sagt detta frågar sig säkert vän av ordning varför inte folkpartiet står bakom reservation 4. Låt mig därför på en gång avslöja att vi vid en eventuell omröstning kommer att rösta för den moderata reservationen 4. Vi har tidigare gett uttryck för precis samma mening som den som moderaterna ger uttryck för i reservationen.

Jag vill göra några små anmärkningar. Slopandet av avsättningsmöjligheterna får naturligtvis inte missgynna företag som inte får del av sänkningen av bolagsskatten. Vidare bör man observera att vissa bokslutsreservationer inte bara helt sonika kan slopas. Man kan t. ex. inte urskillningslöst kvitta sänkt bolagsskatt mot minskade avskrivningsmöjligheter på lager.

I reservation 8 behandlas vinstandelssystemen, en fråga som intresserat folkpartiet sedan Bertil Ohlins dagar. Bertil Ohlin och Sven Wedén lanserade tanken på att de anställda skulle kunna bli delaktiga i företagets vinster genom ett s. k. vinstandelssystem. Tanken var att staten genom rimliga skatter och övriga villkor skulle göra sådana system möjliga. I dag kan vi notera ett mycket stort intresse för dessa vinstandelssystem. Själv vill jag bara konstatera att om folkpartiets förslag hade blivit verklighet den gången det lanserades hade vi inte varit på väg in i löntagarfondssamhället på det sätt som nu sker.

Folkpartiet anser att följande åtgärder bör vidtas. Vi bör ta bort arbetsgivaravgifterna på vinstandelar. En personalstiftelse betalar i dag inkomstskatt på räntor och utdelningar, realisationsvinstskatt och förmögenhetsskatt. Det innebär att den är skattemässigt missgynnad jämfört med t. ex. allemansfonder och löntagarfonder. Vi tycker att den bör behandlas på samma sätt som allemansfonderna. I flera andra länder, bl. a. i Västtyskland, får företagen utge aktier till ett visst värde till sina anställda utan att det för de anställda betraktas som inkomst. Ett likande system bör kunna införas i Sverige för att stimulera medägande.

Egenföretagarens pensionsförsäkringspremier bör inte ingå i arbetsgivaravgiftsunderlaget. Utskottet har nu sagt att man bör kunna åstadkomma en provisorisk lösning i avvaktan på den omläggning av beskattningen av enskild näringsverksamhet, som kan bli resultatet av företagsskattekommitténs arbete. Detta skall nu stoppas in i ett annat utredningsarbete – tjänstepensionens tryggnad och beskattning – som visserligen är klart men som nu är ute på remiss, vilket kommer att fördröja det hela. Vi tycker att den här frågan är så pass enkel att man bör kunna klara den och fatta ett beslut direkt.

Då det gäller medhjälpande make tycker vi att den minimiregel som säger att denne måste arbeta 400 timmar i rörelsen för att över huvud taget komma i åtnjutande av någon ersättning utan att maken behöver skatta för den kan slopas. Det är svårt att se vad det finns för skäl till en sådan minimiregel. Vi anser att den uttrycker ett misstroende mot småföretagargruppen och att den ur rättvis- och jämställdhetssynpunkt är oacceptabel. Småföretagarhustrun, det är oftast henne det rör sig om, bör kunna få lön på precis samma sätt som alla andra, även om hon skulle ha arbetat mindre än 400 timmar i rörelsen.

Beträffande lön till barn konstaterar utskottsmajoriteten i detta betänkande att liknande motioner har förekommit årligen. Man konstaterar också att

de alla enhälligt har avstyrkts av skatteutskottet med hänvisning bl. a. till företagsskattekommitténs arbete. I fråga om detta betänkande höjer man knappast på ögonbrynen, trots att man nu faktiskt kan konstatera att tre partier står bakom kravet att gränsen skall sänkas från 16 till 15 år. Från folkpartiets sida menar vi att denna gräns så småningom bör kunna avskaffas helt.

Även i fråga om partrederierna har utskottet uttalat sig tidigare och betonat hur viktigt det är att frågan om rätt beskattningsort löses. Vi tycker att man nu borde kunna komma fram till en lösning. Utskottet hänvisar nu till bostadskommitténs betänkande och för över problemet till de frågor som behandlas där. Frågan om partrederierna kan kanske inte påstås ha kommit ur askan i elden, men man kan fråga sig om det skall vara nödvändigt att föra över frågan till dessa mycket komplicerade sammanhang.

Socialdemokraterna har talat mycket om att införa den s. k. staketmetoden. Folkpartiet har en positiv inställning till grundtankarna bakom den metoden. Med hänvisning till reservation 16, som gäller nyetableringskonto, vill jag emellertid säga att det, om man genomför staketmetoden, är naturligt att av rättviseskäl införa en liknande metod som kan tillämpas när en person med inkomst av tjänst sparar för att starta rörelse. Med staketmetoden får företagarna en viss frihet att omdisponera kapital, och vi tycker att löntagarna bör beredas motsvarande förmån.

Beträffande frågan om ianspråktagande av investeringsfond i annan förvärvskälla vill jag säga att vi kan konstatera att det på vissa platser i landet finns akuta behov av lokaler. Vi kan också konstatera att det finns privata "industrihotell" som fungerar mycket väl. Det är därför svårt att förstå skälen till att utskottsmajoriteten avstyrker kravet på att investeringsfondsmedel skall få tas i anspråk för att uppföra industrifastigheter för uthyrning. Det skulle innebära ökad tillgång till industrilokaler och naturligtvis också att man minskar inlåsningsen av kapital, vilket jag tror att t. o. m. regeringen har uttalat sig för.

Handelsbolagens inbetalning av medel på allmänt investeringskonto tycker vi kan ske efter precis samma regler som tillämpas för enskild firma. Som regel är det ju handelsbolagets bokslut som är avgörande för när delägarnas deklARATIONER kan avlämnas. Visserligen kan det inträffa att en delägare på grund av att han är delägare även i annan verksamhet blir fördröjd med sin deklARATION, men enligt vår mening motiverar detta inte en särbehandling av handelsbolagen, utan i sådana fall bör en delägare kunna få uppskov med inbetalningen till dess hans deklARATION är klar.

Frågan om det arbetsrättsliga skadeståndet har vi aktualiserat tidigare. Vi påpekade då att de nuvarande bestämmelserna är otroligt svåröverskådliga och mycket svårtolkade och att det närmast kan betraktas som naturligt att en företagare då och då gör fel när han skall tillämpa dessa bestämmelser. Att arbetsrättsligt skadestånd skall anses utgöra driftkostnad i arbetsgivarens rörelse tycker vi är helt naturligt. Man kan då också utdöma rimliga sanktioner, vilket annars är omöjligt.

Folkpartiet har i en motion tagit upp frågan om avskrivning av reservelverk i jordbruk och krävt att direktavskrivning skall medges. Vi ser det som ett mycket billigt sätt att stimulera lantbrukarna att installera reservelverk. Jag

undrar om utskottsmajoriteten egentligen har tänkt på beredskapssituationen för svenskt jordbruk i det här avseendet med tanke på den mekanisering av jordbruket som skett. En direktavskrivning innebär som sagt en för staten mycket billig modell när det gäller att stimulera till investeringar på det här området.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till samtliga reservationer som bär mitt namn. Därtill yrkar jag bifall även till reservation 4.

Anf. 140 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 28 om vissa företagsskattefrågor behandlas en rad motioner. Många av dessa har förekommit tidigare år, och i en del fall har riksdagen då också uttalat att det är angeläget med vissa förändringar. Men i år är regeringspartiet, nästan mer än tidigare, inte villigt att ta någon hänsyn till även starka sakskal. Detta trots att regeringen förra året genomförde ganska betydande skattesänkningar för vissa löntagare – dock genom ett slumpartat och orättvist system som vi inte har kunnat godta. Trots detta är man inte beredd att över huvud taget diskutera förändringar, som det som sagt finns starka sakskal för att göra.

I år, när man talar så mycket om förståelse mellan partierna, hade man förväntat förståelse för blygsamma förslag som t. ex. att en företagare skulle kunna få göra avdrag för personlig pensionsförsäkring i förvärvskällan i stället för "under allmänna avdrag". En sådan begäran borde ha kunnat tillmötesgå. Men inte ens detta har socialdemokraterna kunnat gå med på, utan man har hänvisat till pågående utredningar. En av förutsättningarna för ökad förståelse mellan partierna är att även regeringspartiet visar någon vilja till en sådan förståelse.

Motsättningarna i utskottet på dessa områden framgår bl. a. av det stora antalet reservationer som fogats till utskottsbetänkandet.

I reservation 1 om arbetande kapital framhåller reservanterna att de delar den av företagsskattekommittén och i bl. a. flera centermotioner framförda synpunkten att kapitalskatterna utgör en allvarlig belastning för företagen. En nödvändig förutsättning för att lönsamheten i de mindre och medelstora företagen skall kunna bevaras och för att företagen skall kunna göra sig gällande i konkurrensen är att de har tillgång till riskvilligt kapital. Detta tillgodoser man bäst genom sänkta kapitalskatter. Det är därför som vi i denna reservation yrkar på att man tar bort beskattningen av det arbetande kapitalet i företagen.

I reservation 2 berörs kapitalskatterna generellt, och här yrkar reservanterna på en sänkning av dessa till den nivå som gällde före den höjning som socialdemokraterna med vpk:s hjälp genomförde hösten 1982. Ser vi på inflationens inverkan på skatteuttaget, finner vi att kapitalbeskattningen i dag är betydligt hårdare än 1971. Det är en följd av regler som socialdemokraterna själva föreslog och genomdrev. Det är märkligt att man här inte vill ta hänsyn till den skärpning som inflationen innebär när det gäller kapitalbeskattningen.

I reservation 3 berörs småföretagens beskattning på skilda områden, och vi reservanter begär en översyn av skatteregler för småföretag.

I reservation 8 berörs vinstandelssystemet, vilket vi reservanter anser vara

ett betydligt bättre system än de kollektiva löntagarfonderna. Vi anser att man därför bör underlätta inrättandet av ett system med frivilliga vinstandelar i företagen.

I reservation 9 tar centern upp frågan om initiala skattelättnader för kooperativa företag. Vi anser i likhet med utredningen om Kooperationen i samhället att åtgärder bör vidtas på skatteområdet för att underlätta uppbyggandet av eget kapital i ekonomiska föreningar.

I reservation 10 behandlas frågan om egenföretagarnas pensionsförsäkringspremier, vilka jag redan något berört. Det kan inte vara rättvist att en företagare skall betala egenavgift även på det belopp som han erlägger för pensionsförsäkringar. Det är beklagligt att socialdemokraterna inte ens på denna punkt har kunnat gå motionärerna till mötes. Frågan har varit uppe vid åtskilliga tillfällen. Det har ibland verkat som om man från regeringspartiet skulle vara beredd att gå oss till mötes på denna punkt för att åstadkomma en rättvis regel, där egenföretagare behandlas på samma sätt som andra skattskyldiga. För dem som driver företag i aktiebolagsform är det inte tal om annat än att de andra reglerna skall tillämpas. Varför de som driver sina företag som enskild firma skall ha en hårdare belastning än andra på denna punkt har vi inte kunnat få något besked om från regeringspartiets förespråkare.

I reservation 12 har centerns representanter i skatteutskottet reserverat sig för införandet av ett fribelopp för egenföretagare vid beräkning av egenavgift. Redan vid skatteuppgörelsen 1981 uttalades att denna fråga skulle snabbutredas. Starka skäl föreligger för att tillmötesgå detta krav. Utöver vad som nämns i reservationen kan tilläggas att i underlaget för beräkning av egenavgifter ligger också inkomst av eget kapital.

I reservation 15 om partrederi berörs beskattningen av partrederiföretagen. Situationen har förändrats väsentligt sedan nuvarande lagstiftning infördes, och starka skäl föreligger för att ändra den nuvarande lagstiftningen.

I reservation 16 berörs frågan om införandet av ett nyetableringskonto. Ett liknande förslag har framförts i en centermotion om privata investeringskonton. Det förslaget har en kanske något annorlunda utformning, som öppnar möjligheterna för en större grupp att ha sådant konto. Denna motion har hänförs till finansutskottet och behandlats av riksdagen i annat sammanhang. Syftet är dock likartat, och vi från centern har givetvis anslutit oss till reservationen och begär att regeringen framlägger förslag för riksdagen.

I reservation 19 beträffande tidpunkt för inbetalning av medel på allmänt investeringskonto yrkar vi reservanter att samma regler som nu gäller för delägarna i ett fåmansbolag som drivs som enskild firma också skall gälla för handelsbolag.

I reservation 20 om arbetsrättsligt skadestånd yrkar vi på en återgång till tidigare regler, som medför att avdrag vid beskattningen medges för arbetsrättsligt skadestånd.

Herr talman! Det är många frågor som behandlas i detta utskottsbetänkande. Det är kanske svårt för den som inte sysslar med skattefrågor att sätta sig in i den mängd av ärenden som är samlad i detta utskottsbetänkande. Tyvärr har man knappast i någon fråga kunnat nå enighet, trots att man tid efter

annan tycks finna vissa gemensamma utgångspunkter. I år har man inte alls lyckats med detta, och jag kan inte annat än beklaga det förhållandet.

Med utgångspunkt i vad jag anfört yrkar jag bifall till samtliga reservationer där mitt namn förekommer.

Anf. 141 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Företagsbeskattningen i Sverige är ganska omfattande, och jag skall nöja mig med att ta upp bara några punkter: bolagsbeskattningen – skattesatsen och det underlag som denna skall beräknas på –, förmögenhetsbeskattningen för juridiska personer och möjligheten till övergång till produktionsbeskattning.

Sverige har en av den västliga industrivärldens mest liberala bolagsbeskattningar. Grunderna för denna är ett omfattande nät av avdragsmöjligheter som minimerar den beskattningsbara vinsten. Jämförelser med bolagsbeskattningen i USA visar att den svenska bolagsbeskattningen är mycket låg i jämförelse med denna. Detta bör man ha i minnet när jämförelser görs mellan dessa båda skattesystem.

Vänsterpartiet kommunisterna har i motion föreslagit att skattesatsen inom bolagsbeskattningen höjs från nuvarande 52 till 60 % för aktiebolag, ekonomiska föreningar och familjestiftelser samt för övriga juridiska personer från 40 till 48 %. Samtidigt föreslår vi att underlaget för beskattningen skall breddas. Detta betyder att avdrags- och bokslutsdispositionsomöjligheterna inskränks. Att detta är nödvändigt visar bl. a. de rekordvinster som framför allt de större transnationella bolagen gjort under en rad av år. Samtidigt har också – det kan finnas skäl att påpeka detta – löncandelen av produktionsresultatet minskat kraftigt, som självfallet är en av grunderna för de ökade profiterna.

Det kan med fog påstås att bolagens andel av beskattningen i samhället är låg. Den utgör inte mer än ca 3,5 % av samhällets totala skatteinkomster. Detta kan jämföras med exempelvis den kommunala inkomstskatten för vanligt folk som arbetar, som utgör närmare 40 % av samhällets totala skatteinkomster, eller med den statliga inkomstskatten, som utgör ungefär 12 %.

Företagen är dessutom befriade från att erlagga förmögenhetsskatt – detta till skillnad från bl. a. fysiska personer. Företagsförmögenheterna har vuxit väsentligt under senare år, och det visas bl. a. av statistiska centralbyråns statistik över den s. k. riksförmögenheten. Enligt denna har företagen, främst finans-, bank- och försäkringsbolag, övertagit stora delar av riksförmögenheten – delar som tidigare ägdes kollektivt av samhället.

Förmögenhetsbeskattningen är alltså enligt vpk:s mening för låg, även vad gäller den del som faller på fysiska personer. Vi har föreslagit höjningar av denna, vilket tas upp i annat sammanhang. Att vi här har föreslagit att även aktiebolagen skall betala förmögenhetsskatt bottnar i att det i dag inte finns någon sådan beskattning. Såvitt jag har kunnat utröna har det inte heller i direktiven till företagsskatteutredningen getts några pekpinningar om att man skall ta upp förmögenhetsbeskattning i aktiebolag. Det finns skäl att riksdagen uttalar sig för att företagsskatteutredningen får detta som ett tilläggsuppdrag.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår också i en motion att en produktionsbeskattning skall införas. En förutsättning för att detta skall kunna bli möjligt är att också frågan om en sådan beskattningsform utreds. Vi har föreslagit att en framtida produktionsbeskattning skall tjäna både som inkomstkälla för samhället och som styrinstrument för produktionen. Att det nuvarande skattesystemet måste förändras kraftigt är säkerligen de flesta överens om – frågan är bara hur.

I direktiven till företagsskatteutredningen berörs just produktionsfaktorer och produktionsfaktorsbeskattning ganska mycket, men såvitt jag har kunnat utröna finns inte riktigt den vilja till styrning genom en produktionsbeskattning som vi uttalar i vår motion, där vi förespråkar en sådan. Med den typ av produktionsbeskattning som vi föreslår, med sikte bl. a. på energiuttag, mängden råvaror och framför allt omsättningen, kan man nämligen styra en del av produktionens såväl negativa som positiva sidor genom att differentiera beskattningen. En differentiering av beskattningen till samhällets nytta är ytterligare en styrform som borde gynna vårt samhälle.

Det nuvarande systemet riktas i alltför hög grad mot inkomst av arbete, medan kapitalinkomster och förmögenheter slipper lindrigt undan. Det nuvarande systemets tyngsta del för normala arbetsinkomster utgörs som bekant av kommunalskatten. Av den anledningen skulle man kunna tänka sig att ersätta kommunernas inkomster från inkomstbeskattningen med exempelvis inkomsterna från produktionsbeskattningen. Härigenom skulle rimligen också arbetsinkomster på låga och normala nivåer kunna lindras i beskattningshänseende till att kanske endast utgöras av något tiotal procentenheter. På så sätt skulle också en ökning av arbetsinkomsten leda till att mer kom arbetaren till godo. Självfallet skulle en progressiv skatteskala finnas kvar för att utjämna de övriga inkomstskillnader som sannolikt även efter ett produktionskatteinförande och ersättande av stora delar av inkomstbeskattningen skulle behövas för att jämna ut inkomsterna. Jag betonar att det gäller att ersätta beskattning av inkomst av arbete och inte beskattning av annan typ av inkomst. Det är viktigt, menar jag, att särbehandla de bägge faktorerna.

En produktionsbeskattning av det här slaget skulle naturligtvis också kunna eliminera de nuvarande s. k. arbetsgivaravgifterna, vilket i och för sig är ett felaktigt uttryck, men det används ändå. Det är ju avgifter som egentligen är olika typer av socialförsäkringar, pensioner, olika sorters arbetarskyddsavgifter osv. Även de skulle alltså kunna ersättas med produktionsbeskattningen. Det skulle underlätta bl. a. för de arbeidskraftsintensiva företagen och i motsvarande grad naturligtvis belasta dem som ersätter levande arbetskraft med modern teknik.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 5, 6 och 7 samt i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 142 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! I den här debatten har vi fått lyssna till krav både på kraftigt sänkta skatter och kraftigt höjda skatter. Går jag in i det utrymme som finns mellan de ståndpunkterna har jag ett ganska stort svängrum.

Jag tycker att man på en bra företagsbeskattning skall ställa många krav.

Den bör stimulera ekonomisk tillväxt, dämpa konjunktursvängningarna, öka företagens konsolidering och bidra till sysselsättning och regional utveckling. Dessutom bör företagsskatten ge ett rimligt bidrag till finansieringen av de offentliga utgifterna. Företagsskatten bör också ligga i linje med strävandena till en rättvis fördelning av inkomster och förmögenheter.

Det finns inget land där företagsskatten kommer i närheten av alla de här kraven samtidigt. Vi är i Sverige väl medvetna om att det finns många ofullkomligheter i företagsbeskattningen. Ändå vill jag göra påståendet att den svenska företagsskatten under efterkrigstiden står sig väl vid en internationell jämförelse, i varje fall om man har det här mångdimensionella perspektivet.

Av detta drar socialdemokraterna ingalunda slutsatsen att vi bör bita oss fast i det nuvarande skattesystemet. Tvärtom tror vi att mycket står att vinna på en dynamisk utveckling av vår företagsbeskattning. Vår nuvarande skatt bygger ju på grundidén att företagssektorns tillväxt skall stimuleras genom en förmånlig beskattning av nedplöjda vinstmedel i kombination med en hög skattetröskel för vinstmedel som görs tillgängliga för vidare utdelning. Detta har under årens lopp haft en positiv effekt på det svenska näringslivet. Men det finns också nackdelar, och jag tror det är viktigt att observera de inlåsnings effekter som allt fler talar om.

Under senare år har dessutom viktiga förändringar skett på kapitalmarknaderna, vilket öppnat nya möjligheter för företagens tillväxt. Det är särskilt två förändringar som är betydelsefulla. Den ena är etablerandet av en väl fungerande penningmarknad, och jag vågar nog påstå att vi har kommit dithän i Sverige i dag. Den andra är aktiveringen av riskkapitalmarknaden som numera har en betydande kapacitet i fråga om att kunna ge tillskott till företag.

Vi är övertygade om att det på sikt behövs stora förändringar i företagskattens utformning om den skall kunna bidra till att nå alla de centrala politiska mål vi vill ställa upp för den. Viktiga utgångspunkter för förändringar är en breddning av skatteunderlaget och en sänkning av skattesatserna. Sedan regeringsskiftet 1982 har riksdagen också fattat flera beslut i den riktningen. Vi har begränsat lagernedskrivningen, slopat investeringsavdragen och forskningsavdraget, vi har sänkt bolagsskattesatsen från 58 % till 52 %.

Dessutom måste vi försöka åstadkomma rejäla förenklingar i skattesystemet. Efter hand har företagsbeskattningen utvecklats till ett utomordentligt komplicerat och svåröverskådligt system. Stig Josefson var inne på det tidigare när han talade om att det väl egentligen bara är de som arbetar mera permanent med skattefrågor i riksdagen som kan följa de tekniska frågor som diskuteras i ett sådant utskottsbetänkande som vi behandlar i kväll. Det är i så fall allvarligt. Det är allvarligt för oss här i riksdagen, det är allvarligt för beslutsfattarna i företagen och på kapitalmarknaden och det är ett problem för kontrollmyndigheterna. Därför skall vi även försöka åstadkomma en kraftig förenkling av reglerna för företagsbeskattning. Jag vill ändå säga att det togs ett viktigt steg i den riktningen i samband med avskaffandet av den kommunala beskattningen av aktiebolag fr. o. m. inkomståret 1985.

Dessutom bör vi försöka få en bättre balans mellan skatt på arbete och

skatt på kapital. Den frågan har redan berörts i debatten. Tommy Franzén utvecklade en del synpunkter om detta.

Regeringen har tillsatt en utredning om reformerad företagsbeskattning som just nu arbetar med att söka åstadkomma en mer likformig beskattning av arbete och kapital.

Vi har här talat om staketmetoden som en modell för beskattning av enskild näringsverksamhet, och det finns många fördelar med en sådan metod, även om alla är överens om att det ännu kommer att ta lång tid innan man kan förverkliga dessa tankegångar. Ärendet måste bearbetas ytterligare, och det kommer att ta flera år innan man kan räkna med att denna metod kan bli införd. Om vi beslutade oss för staketmetoden skulle många av reservationerna till detta betänkande falla bort, eftersom en del problem blev lösta på det sättet. Nu kan vi inte vänta på att alla problem en gång i framtiden skall lösas med staketmetoden utan det finns anledning att agera snabbare.

När det gäller t. ex. partrederier är det ett problem att fast driftställe ofta saknas. Utskottet menar att frågan om avdragsmöjligheterna för partrederierna lämpligen kan prövas i samband med att man prövar bostadskommitténs förslag, som nu är aktuellt.

Vi talar i betänkandet vidare en del om avdrag för premier till pensionsförsäkring. Stig Josefson verkade ganska bitter, men det skulle han inte behöva vara, tycker jag – utskottet har tagit allvarligt på den frågan. Vi har inte velat att man skall vänta med den saken och ta upp den senare i ett större företagsskattesammanhang. Vi har sagt att den frågan lämpligen prövas i samband med att man i regeringskansliet nu går igenom frågan om beskattning av tjänstepensioner. Den kommer av den anledningen alltså upp till prövning mycket snart, och det tycker vi är bra.

Knut Wachtmeister tyckte att utskottsmajoriteten litet för mycket har hänvisat till utredningar, pågående arbete i regeringskansliet, osv. Men det är ju så vi arbetar. Så har det varit i alla år, även under den tid då vi hade borgerliga regeringar. Det är den metod vi har: Man låter utredningarna färdigställa förslagen, och man låter ärendet beredas i regeringskansliet. Vi har i det här utskottsbetänkandet visat på möjligheter som finns att påskynda genomförandet av en del saker. Vi kan ta genvägar för att lösa vissa konkreta problem. Jag tycker att vi där, i varje fall på ett par punkter, har varit ganska tydliga.

Kjell Johansson ställde en fråga till Bo Forslund. Bo Forslund är sjuk och kan inte delta i den här debatten. Jag skall försöka ge ett svar på frågan. Den gällde varför möbler och tavlor inte beskattas på samma sätt som en maskin i ett företag.

Den frågan har skatteutskottet behandlat tidigare. Utskottet har gjort omfattande genomgångar av beskattningen av inre lösöre, en beskattningsform som man har i Norge. Skatteutskottet uttalade vid det tillfället att det principiellt vore tilltalande och riktigt att inre lösöre beskattades på samma sätt som andra tillgångar, som man försöker göra i Norge. Å andra sidan finns det också problem med det: kontrollproblem, värderingsproblem, osv.

När det gäller möbler, som Kjell Johansson speciellt nämnde, vill jag säga att det väl inte är särskilt lämpligt att föra in det i någon förmögenhetsbeskattning. Vad man diskuterade när skatteutskottet tidigare behandlade den

här saken var mycket dyrbara konstföremål och antikviteter som hade ett stort marknadsvärde. Möbler skall man väl ändå inte behöva ta in i någon förmögenhetsbeskattning.

Dessutom är det så att när en företagare köper en maskin för 100 000 kr. måste han ha en förmögenhetsmassa på 400 000 kr. innan det över huvud taget börjar utgå någon förmögenhetsskatt därutöver. Man kan väl säga att det Kjell Johansson tar upp är en asymmetri i skattesystemet, en kanske oundviklig asymmetri – en del andra asymmetrier är kanske mindre oundvikliga.

Men egentligen är ju det problem som Kjell Johansson tar upp mycket begränsat, att man inte får betala förmögenhetsskatt på möbler och litet sådant där. Det allvarliga är i stället den skillnad som faktiskt finns mellan hur man beskattar företagare och hur man beskattar löntagare. Där finns en mycket större orättvisa, och om de förslag genomfördes som folkpartiet har lagt fram i skatteutskottet skulle den orättvisan kraftigt öka.

Samtidigt som jag konstaterar att det är en orättvisa vill jag gärna säga att vi faktiskt med öppna ögon utformat företagskatten så att den är mycket gynnsam för ekonomisk tillväxt. Det har fått en del effekter som ur fördelningssynpunkt inte har varit helt tillfredsställande, men i en framtid, när vi får en bredare skattebas och lägre skattesatser, kommer det att rätta till sig.

Det pågår alltså ett aktivt utredningsarbete, och vi kan vänta oss betydande reformer av företagsbeskattningen i framtiden som resultat av det arbete som nu pågår. Det tycker jag är mycket positivt och spännande, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 143 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag tycker att Jan Bergqvist började bra. Han sade att företagsbeskattningen skulle stimulera ekonomisk tillväxt och verka för konsolidering av företagen och också för regional utveckling. Han erkände att det fanns många ofullkomligheter i företagsbeskattningen, och han tyckte inte att man skulle bita sig fast i det nuvarande skattesystemet. Han erkände också att det skulle ta lång tid innan den s. k. staketmetoden kunde genomföras – han talade om flera år.

Samtidigt stöder sig skatteutskottets majoritet just på staketmetoden. Man hänvisar ständigt till utredningen om den när det gäller att avslå borgerliga motioner. Men då biter man sig ju fast i det nuvarande skattesystemet. I vart fall erkänner man att det tar många många år innan det kan ske några förbättringar. Detta är beklagligt.

Jan Bergqvist säger också att det finns nya möjligheter för företagen genom en fungerande penningmarknad och kapitalmarknad. Ja, det är väl riktigt, och där tror jag att vi har anledning att skicka en tacksamhetens tanke till riksbankschefen.

Men det finns något annat som verkar i motsatt riktning, nämligen valutaregleringen, som är en verklig hämsko på svenska företags möjligheter

till utveckling. På flera områden sätter den käpp i hjulet för företagsamheten. Man måste exempelvis låna pengar utomlands för att kunna göra investeringar, man får inte betala tillbaka utlandslån i förtid, och det finns en del annat också som gör regleringen till någonting mycket negativt. Jag tycker att Jan Bergqvist borde kunna erkänna att ett slopande av valutaregleringen skulle gynna svensk företagsamhet.

Låt mig avslutningsvis säga att jag tycker att det är glädjande att inte mindre än elva reservationer i skatteutskottet är gemensamma för de tre borgerliga partierna. Jag tycker att det lovar gott för framtiden.

Anf. 144 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! När Jan Bergqvist här talar om kraven på en bra företagsbeskattning saknar jag ett krav som jag trodde att socialdemokraterna fortfarande stod för, nämligen en likartad beskattning oberoende av företagsform. Om vi ser tillbaka på vad som skedde på 1970-talet, kan vi konstatera att en av målsättningarna för de förändringar som då genomfördes just var att åstadkomma en likartad beskattning oberoende av företagsform. Denna målsättning hade ganska stort stöd från skatteutskottets dåvarande ordförande.

Jag känner en viss oro när man talar om förenkling av företagsskattereglerna. Så länge de regler som vi har i dag bara gällde för storföretagen talades det inte så mycket om krångel. När nu även de mindre och medelstora företagen fått möjligheter till likartade regler är det helt plötsligt för krångligt. Då skall man plocka bort, då skall man förenkla. Jag frågar mig om förenklingen skall ske i samma riktning som den första ändringen gjordes i, nämligen i positiv riktning för storföretagen men inte för de mindre företagen. Jag vill ställa frågan direkt till Jan Bergqvist: Skall den här förenklingen ske på bekostnad av rättvisan och likheten i beskattningen?

Det är ganska egendomligt att höra Bergqvist tala om det breddade skatteunderlaget. Förra finansministern Sträng brukade ofta tala om det värde i företagsskattesystemet som låg just i att företagarna hade stor möjlighet att konsolidera sig genom att göra avskrivningar och ha en reserv för att kunna möta en mer besvärlig tidsperiod. Det verkar som om man helt har glömt bort detta. Det är förvånansvärt att man så snabbt släpper en tankegång som tidigare varit gällande.

När det sedan gäller pensionsförsäkringarna säger Jan Bergqvist att jag låter bitter. Ja, det kan man verkligen bli när frågan är uppe år efter år utan att någonting sker. När man nu tagit upp den på nytt hänvisar man till att den skall kunna avgöras i samband med tjänstepensionsfrågan.

Om det hade funnits det minsta spår av vilja hade denna fråga kunnat avgöras direkt, utan att åter hänskjutas till utredning och kanhända ytterligare skjutas på framtiden, eftersom denna fråga ju har diskuterats så pass mycket och likheter finns med regler för andra grupper i samhället. Jag måste beklaga att man på den punkten inte har kunnat gå oss till mötes. Det är ett bevis för att det inte finns någon vilja till samarbete.

Anf. 145 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jag tycker i likhet med Knut Wachtmeister att Jan Bergqvist startade bra, men jag gör det antagligen inte utifrån samma utgångspunkt som Knut Wachtmeister. Det jag tyckte var bra var att Jan Bergqvist sade att man inte behövde bita sig fast i det system vi har. Jag tar det som intäkt för att han också anser att man bör kunna införa en ny, mera skärpt form av företagsbeskattning så att även den kan dra sitt strå till stacken när det gäller samhällets inkomster och att vi inte skall ha det som i dag. I dag kommer ju en ytterst liten del av samhällsinkomsterna därifrån.

Jan Bergqvist nämnde också att man borde skapa en form av tröskeeffekt, så att pengarna stannar kvar i företaget. Jag utgår från att han också avsåg att pengarna skulle arbeta och investeras för att skapa jobb. Tyvärr är det ju inte så i dag. Det beror kanske på att denna tröskeeffekt inte är tillräckligt stor. Beror det möjligen på att bolagsskattesatsen är för låg? Den kanske borde höjas, såsom vi från vpk föreslagit. Det är möjligt att det är på det sättet. Den sänkning från 58 till 52 % som den socialdemokratiska regeringen föreslog – visserligen i samband med att man breddade basen och så att säga minskade avdragsmöjligheterna – kunde innebära att man fick en sänkt tröskeeffekt.

Sedan till frågan om produktionsbeskattning. Jag uppfattade inte att Jan Bergqvist polemiserade mot mig om produktionsbeskattningen. Det är bra. Vi har kanske likartade uppfattningar härvidlag. Men vad jag tycker är viktigt att diskutera i samband med produktionsbeskattning är att diskutera möjligheten att använda den som styrmedel för att nå olika önskade effekter. Exempelvis kan man genom en sådan beskattning styra produktionen till områden där större hänsyn tas till miljön. Man kan styra produktionen till att bli mera naturresurssnål, så att man inte ödslar på de i många fall trots allt begränsade naturresurserna. Framför allt kan man använda den som medel för att styra till önskad produktion från oönskad produktion.

När man diskuterar produktionsbeskattning tycker vi inom vpk med våra utgångspunkter, att det fattas någonting i debatten. Som vi ser det innebär produktionsbeskattningen nämligen en möjlighet att på sikt byta ut en mycket stor del av inkomstbeskattningen i dag. Man hamnar litet vid sidan om i resonemangen när frågan om produktionsbeskattning alltid förs i samband med diskussionen om företagsbeskattning. I stället för att ha inkomstbeskattning för arbetsinkomster kan man lägga om det hela och föra över viss del på produktionsbeskattning. Jag har försökt att i någon mån föra debatten åt det hållet. Det är bara att beklaga att direktiven för företagsskatteutredningen, såvitt jag har kunnat utröna, inte siktar på att man skall använda produktionsbeskattningen som en möjlig ersättning för annan typ av beskattning, exempelvis beskattning av arbetsinkomster.

Slutligen, herr talman, beträffande förmögenhetsbeskattning kan man möjligen se på hur företagen i dag använder likviditeten. Det är i spekulations syfte, inte till produktiva investeringar utan till ren spekulation och till att höja börsvärden med olika typer av aktieförsäljningar och låneverksamhet. Här finns tydligen utrymme för förmögenhetsbeskattning av juridiska personer. Det vittnar, tycker jag i varje fall, i någon mån de 200 miljarderna i likvida medel om.

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Företagsskattefrågor
m. m.*

Anf. 146 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag inte observerade att Bo Forslund inte fanns på plats här i kammaren. Eftersom jag har fått höra att han är sjuk, vill jag ta chansen att via snabbprotokollet önska honom god bättring.

Jan Bergqvist, som ju inte hört min fråga tidigare, skall inte tro att han får ännu ett år på sig att besvara den. De utläggningar han gjorde från talarstolen var inte något svar på min fråga. Det var att vända upp och ner på frågan helt och hållet när han började tala om att jag vill att man skall beskatta lösören och bohag hemma. Nej, frågan – jag skall förenkla den litet – var: Varför skall en småföretagare betala förmögenhetsskatt, om han av intjänade medel tar 100 000 kr. och köper en maskin så att någon kan få arbete hos honom, när han inte behöver betala förmögenhetsskatt, som jag exemplifierade, om han satsar på en antikvitett att ha hemma, en dyrbar tavla eller dylikt? Det finns en mängd andra objekt som man kan satsa på. Den frågan vill jag ha ett svar på. Vad finns det för rimliga förklaringar till att man skall betala förmögenhetsskatt om man satsar på produktiv utrustning, sådant som kan föra landet framåt och tillföra inkomster?

Jan Bergqvist läste upp en hel del kriterier på hur ett bra företagsskattesystem bör vara beskaffat, och jag tycker att kriterierna var ganska väl valda. Han började med att säga att systemet borde stimulera ekonomisk tillväxt. Men stimulerar man ekonomisk tillväxt med ett skattesystem som hårdare än skattesystemet i något annat land topphugger inkomster, genom att hålla fast vid förmögenhetsskatter som missgynnar produktiva investeringar och genom att uttrycka misstro mot företagarkåren genom att t. ex. ha regler om 400 timmars arbete för att man skall kunna få en rimlig lön för de insatser som medhjälpande make gör? Eller är det att stimulera då man säger: Du är företagarbarn, du skall inte få lön på samma sätt som andra, eftersom du arbetar i dina föräldrars rörelse och ännu inte har fyllt 16 år?

När folkpartiet vill rätta till det här är det inte så, att folkpartiet vill öka orättvisorna. Vi tycker att man bör ha samma bestämmelser för företagare och deras barn som för andra.

Eftersom Jan Bergqvist sade att en företagsbeskattning borde stimulera till en god regionalpolitik vill jag fråga, om det är god regionalpolitik att som nu genom löntagarfondssystemet flytta medel från små och medelstora företag in i stora företag? Står och faller inte vår regionalpolitik med att vi kan skapa en rejäl kader av småföretag ute i bygderna?

Det har tagits upp en mängd olika saker, men jag tror att ingen i replik har nämnt partrederierna. Varför gömmer man undan den här frågan i bostadskommitténs förslag? Den har tidigare varit undangömd i utredningen om staketmodellen. Varför kan inte saken behandlas helt separat? Varför kan man inte, som vi vill, uppmana regeringen att lägga fram ett separat förslag för lösning av frågan som faktiskt är ganska viktig? Och varför skall man inte kunna göra likadant när det gäller de andra rättvisereglererna för småföretagare som beträffande pensionspremier, AMF-premier och annat?

Herr talman! Knut Wachtmeister sade att utskottsmajoriteten ständigt hänvisar till staketmetoden som ett argument för att avslå motionerna. Det var naturligtvis en överdrift. I några fall har vi gjort bedömningen att vissa förslag som har förts fram – vilkas förverkligande dessutom oftast skulle kosta pengar, något som måste beaktas, eftersom man inte kan belasta statskassan hur mycket som helst – måste ses i ett längre perspektiv. Och då kan det vara lämpligt att använda det stora greppet, staketmetoden.

Men det finns också andra fall, t. ex. partrederierna, då vi säger att vi inte vill vänta så länge utan hänvisar till en annan och snabbare lösning.

Jag blev imponerad över hur noggrant Knut Wachtmeister hade antecknat de krav som jag ställer på en bra företagsbeskattning. Det var mycket väl återgivet. Det enda som saknades av det som fanns i min uppräkningslista var följande två saker: 1. Dessutom bör företagsskatten ge ett rimligt bidrag till finansieringen av de offentliga utgifterna. 2. Företagsskatten bör också ligga i linje med strävandena efter en rättvis fördelning av inkomster och förmögenheter. Det kanske var symtomatiskt att just de kraven inte fanns med i Knut Wachtmeisters anteckningar.

Tommy Franzén sade att företagsbeskattningen i Sverige är låg, internationellt sett. Det finns i vpk:s reservation en formulering som antyder att själva skattesatsen är låg. Men det är tvärtom så att skattesatsen internationellt sett är hög i Sverige. Den är för bolagen 52 %. I praktiken representerar emellertid dessa 52 % bara drygt 20 % av den totala vinsten, vilket beror på att skattebasen är så smal i dag. Därför finns det goda skäl att bredda skattebasen, och jag tror att detta bör kombineras med en sänkning av skattesatsen från nuvarande 52 %. Slutresultatet bör dock bli att man får in betydligt mer än de 20 % som resultatet i dag blir av bolagsskatten.

Kjell Johansson var inte riktigt nöjd med mitt svar när det gällde beskattning av lös egendom och varför en företagare skall betala förmögenhetsskatt för en maskin. Skälet till att man betalar förmögenhetsskatt är att man har tillgångar som representerar en skattekraft. Det flesta tillgångar är förmögenhetsskattepliktiga. Därför borde både maskiner och i princip innehav av mycket dyrbara konstföremål och antikvitetsföremål beskattas. Det är den inställning som skatteutskottet har haft tidigare, då utskottet uttalat sig för principen att både-och bör beskattas. Men att det inre lösöret inte kommer in i beskattning kanske ändå inte är en lika stor orättvisa som många andra orättvisor. Framför allt tänker jag på relationerna mellan beskattningen för företagare och beskattningen för löntagare. Där finns det en mycket större orättvisa, och det är beklagligt att de borgerliga partierna vill vidga det gapet.

I övrigt ställde Kjell Johansson en rad frågor till mig. Jag tycker att vi har utvecklat frågorna i betänkandet – inte utförligt, det vill jag inte påstå, men vi har i alla fall tagit upp 400-timmarsregeln på s. 32 i betänkandet och frågan om lön till barn på s. 15. Jag tycker att vi har goda skäl för vår ståndpunkt. Nya företag ägs ofta av båda makarna. De framträder som två företagsledare, och därför kan timregeln vara motiverad.

Jag vänder mig slutligen till Stig Josefson, som jag tycker kanske var för snabb med sin slutsats att det inte finns förutsättningar för samarbete.

Pensionspremie för egenföretagare är någonting som kommer att prövas mycket snart i samband med regeringens genomgång av betänkandet om beskattning av tjänstepensioner. Jag är inte helt säker, men jag tror att remisstiden redan är avslutad och att man har påbörjat beredningsarbetet. Det är alltså icke något försök att segdra detta – tvärtom har utskottet pekat på att det bör kunna klaras ut i år.

Anf. 148 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jan Bergqvist noterade att jag inte tog upp allt det han hade sagt borde utgöra krav på en god företagsbeskattning. Han saknade bl. a. det han hade nämnt om finansieringen av samhällets kostnader och om den fördelningspolitiska aspekten. Jag tog inte upp de två sakerna, därför att jag berömde Jan Bergqvist för hans synpunkter på vad som är god företagsbeskattning – i de punkter jag räknade upp. De andra två punkterna tycker jag inte är lika väsentliga. Jag delar inte Jan Bergqvists uppfattning att företagsbeskattningen är så utmärkt som fördelningspolitiskt instrument. Och när det gäller finansieringen av samhällets kostnader tycker jag – trots att detta är betydelsefullt – att företagsbeskattningen har nått en sådan höjd att för mycket pengar dras in. Det är till skada för företagsamheten och bidrar inte till att öka vårt välbefinnande och skapa nya jobb.

Jan Bergqvist ville inte erkänna att staketmetoden använts i en mängd fall för att avstyra moderata och andra borgerliga motioner. Men det är flera stycken i detta betänkande som har fått den behandlingen, och vid flera tidigare tillfällen har man använt staketmetoden som ett sätt att komma undan motionsyrkanden.

Anf. 149 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Det kanske finns skäl, Jan Bergqvist, att reda ut vad som är högt och inte högt. I min reservation säger jag att Sverige har en bolagsskatt som i jämförelse med andra industrialiserade västländer är låg. I begreppet bolagsskatt lägger jag då inte enbart bolagsskattesatsen utan även alla de faktorer som ligger till grund för att utfallet blir så lågt som ungefär 20 %. De stora avdrags- och dispositionsmöjligheterna gör nämligen att man inte får speciellt starkt genomslag, trots att skattesatsen är 52 %. Jag har alltså inte påstått i reservationen att skattesatsen 52 % är låg i jämförelse med andra industrialiserade västländer, utan i bolagsskatten räknar jag så att säga in de olika komponenterna, och då kommer jag fram till min slutsats. Jag tror att vi är överens om att Sverige i den meningen har en rätt liberal bolagsbeskattning.

Jag är överens med Jan Bergqvist om att man behöver bredda skatteunderlaget eller skattebasen och att man bör ta bort en hel del av de olika avdrags- och dispositionsmöjligheterna. Däremot är jag inte så säker på att man i ett sådant läge direkt måste gå in och sänka skattesatsen i motsvarande mån.

I dag ger bolagsskatten nämligen en inkomst på ca 12 miljarder kronor till staten – kommunernas beskattningsrätt är ju, som vi känner till, borttagen. Dessa 12 miljarder representerar en liten andel i den totala beskattningen, bara ungefär 3,5 %. Med tanke på de enorma vinster som görs i bolagen – framför allt i de stora transnationella bolagen – är det stötande att

bolagsskatten ger så små inkomster till samhället samtidigt som både Jan Bergqvist och jag kan konstatera att i vissa lägen beskattningen av arbetsinkomster är för hög.

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Företagsskattefrågor
m. m.*

Anf. 150 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Det är väl inte så märkligt att jag är litet tvivlande på den goda viljan att göra något när det gäller pensionsförsäkringarna. Frågan var uppe 1984, då man sade att frågan om rätt för egenföretagare att göra avdrag för pensionsförsäkringar fick anses ha kommit i ett delvis annat läge till följd bl. a. av att den övre gränsen vid beräkning av ATP-avgift slopats. Våren 1985 sade man samma sak. Dessutom framhölls det – och det gjordes enhälligt – att den nuvarande ordningen var otillfredsställande från likformighets- och rättvisesynpunkt och att en ändring av bestämmelserna därför var önskvärd.

Det var ett starkare uttalande 1985 än det är i år, och ingenting har skett. Då är det inte så märkligt att man blir kritisk och litet bitter över den behandling som frågan nu fått i utskottet.

Sedan vill jag upprepa: Har socialdemokraterna totalt släppt den målsättning som låg till grund för företagsskatteformen under 1970-talet, nämligen att försöka få likartade skatteregler oberoende av företagsform? Har man tänkt återgå till ett system där man ger skattelättnader till storföretagen och skatteskärpningar till småföretagen? Det var detta som förslaget präglades av när man ändrade företagsbeskattningen – man sänkte bolagsskatten och minskade möjligheterna till avskrivningar. Småföretagen fick bara nackdelar, medan storföretagen i varje fall fick både – och. Är det den vägen som man skall fortsätta på? Jag vill gärna ha ett svar på den frågan.

Anf. 151 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! I sin replik till mig säger Jan Bergqvist att jag tar upp beskattningen av löseegendom. Det är att vända upp och ner på det hela! Jag nämnde maskinen som kostade 100 000 kr. och som kunde ge någon anställd jobb. Det var det som jag var intresserad av, inte löseegendomen!

Jan Bergqvist säger att maskinen ger skattekraft. Tavlan som hänger hemma på väggen kan jag ta ner. Men det är verkligen tveksamt om maskinen ger skattekraft där den bara står. Ger den inkomster så inkomstbeskattas den. Nog är det väl ändå ett problem att man ovanpå det lägger förmögenhetsskatten.

Som jag skildrade förut betalar var tredje företagare med 20–50 anställda och två av tre företagare med 50–100 anställda förmögenhetsskatt. Den genomsnittliga förmögenhetsskatten är 30 000 kr. för dem som betalar förmögenhetsskatt. Det innebär att de måste ta ut 164 000 kr. på toppen av sin lön. Nog måste man då tjäna bra på denna maskin, även om man naturligtvis måste ha flera än den.

Detta är ju inget system som stimulerar till tillväxt – att det är bättre skatteregler för andra investeringar. Jag tycker också att det är ett anständighetskrav att Jan Bergqvist litet grand presenterar vilka förslag från folkpartiet som skulle öka orättvisorna.

Jag har t. ex. talat om vinstandelssystem för de anställda. Inte kan väl det

öka orättvisorna? Jag har sagt att skall vi ha en staketmodell, då bör vi också ha nyetableringskonton för löntagare. Är det detta som missgynnar löntagare och ökar orättvisorna? Jag sade att personalstiftelser skattemässigt borde kunna behandlas på samma sätt som allemansfonderna. Är det detta som missgynnar löntagarna?

Försök åtminstone ge något exempel på vad det är som missgynnar och vänd inte upp och ner på det jag har sagt!

Anf. 152 JAN BERGOVIST (s):

Herr talman! Tommy Franzén talar i sin reservation om utfallet av bolagsskatten och säger: "Orsaken står mest att finna i de stora avdragsmöjligheter som ges men även i en förhållandevis låg skattesats." Vad jag har sagt är att själva skattesatsen internationellt sett ändå är hög, även om nettoresultatet bara blir drygt 20 %.

Stig Josefson är mån om att förenklingar inte skall gå ut över rättvisa och likformighet i beskattningen. Det är väl så att man i förenklararbetet ibland måste avväga möjligheten att i stort få rättvisa, överskådlighet och rimliga regler mot ett millimetertänkande. Där kan det naturligtvis bli avvägningar som minskar den lilla rättvisan – men syftet måste vara att nå större rättvisa.

När det gäller förhållandet mellan storföretag och småföretag är det önskvärt att det totala stödet, inkl. beskattningen, blir sådant att småföretag netto får minst lika gott stöd från samhället som de stora företagen. Den skillnad som eventuellt kan finnas i framtiden bör då vara till de små företagens fördel, enligt min mening.

Kjell Johansson talade om relationerna mellan maskiner och lösöre i beskattningen. Kjell Johansson ville diskutera rättvisan när det gäller denna relation. Jag har redovisat de resonemang som skatteutskottet tidigare har fört fram i denna fråga. Det var innan Kjell Johansson blev ledamot i utskottet.

I praktiken förhåller det sig så att man normalt lånar en del av pengarna till det arbetande kapitalet. Det är bara nettot, det som blir kvar, som man får ta upp. Det finns dessutom en rad hänsynstaganden i fråga om beskattning av arbetande kapital i företag. Den stora orättvisan, vilken även socialdemokraterna i praktiken har varit med om att acceptera, eftersom man har fått göra avvägningar mellan olika stridande mål, är skillnaden i beskattning mellan företagare och löntagare. Om man kunde bortse från näringspolitiska mål och önskemål om att gynna investeringar och sysselsättning osv. är det inget tvivel om att relationerna mellan företagares skatt och löntagares skatt snabbt kunde rättas till så att de inte blev fullt så mycket till företagarnas fördel. Det är den klyftan, som redan finns, som skulle bli större om man följde de borgerliga motionerna. Det är alltså fråga om ett fördelningspolitiskt problem.

Anf. 153 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Det är intressant att lyssna till hur Jan Bergqvist ser på framtiden när det gäller företagsbeskattningen. Jag hoppas dock att den då också i verkligheten får denna utformning. Det första förslaget var ingalunda i denna riktning utan det innebar att man gynnade storföretagen.

När man kommer in på frågan om vem som har de förmånligaste skattereglerna, företagare eller löntagare, har vi ett tydligt exempel från förra året då man beslutade om direkta förmåner för löntagare. Småföretagare, som redovisar sina företag som enskilda firmor, och pensionärer ställdes i ett mycket sämre läge. Jag tycker att också detta skall uppmärksammas i denna diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 36.)

Anf. 154 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 34 om vissa mervärdeskattefrågor m. m.

Mervärdeskattefrågor

Anf. 155 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Skatteutskottet har i sitt betänkande nr 34 behandlat ett antal motioner på mervärdeskatteområdet. Två av dessa motioner, nr 546 och 557, tar upp frågan om konkurrensneutralitet inom mervärdeskattesystemet i samband med offentlig upphandling. Den ena motionen, som är avgiven av två socialdemokrater, utgår från att gällande bestämmelser innebär försämrade villkor för kommunal egenregiverksamhet. Den andra motionen, avlämnad av två moderater, utgår från att gällande bestämmelser förhindrar fri konkurrens och kan bidra till ökad egenregiverksamhet inom offentlig förvaltning.

I samband med att riksdagen i höstas fattade beslut om vissa ändringar i *mervärdeskattelagen* påtalade vi moderater vikten av att konkurrensneutralitet upprätthålls. Vi fick vid detta tillfälle inget gehör i kammaren för vår uppfattning. Det är därför tillfredsställande att företrädare för socialdemokraterna numera påpekar vikten av konkurrensneutralitet.

Ett väl fungerande mervärdeskattesystem ställer krav på att kumulativa effekter inte uppkommer och att skatten är konkurrensneutral. Mervärdeskattelagen har varit föremål för många ändringar under årens lopp. Den sittande mervärdeskatteutredningen har hittills avgivit tio betänkanden inom ramen för sitt uppdrag att verkställa en teknisk översyn av mervärdeskatten. Några av de ändringar som riksdagen har beslutat om har inneburit förbättringar i visst avseende, men i annat avseende haft negativa konsekvenser särskilt i form av ökad risk för konkurrensnedvridning.

Herr talman! Med hänsyn till de ofta förekommande ändringarna av olika bestämmelser i *mervärdeskattelagen* och med beaktande av vad jag tidigare har sagt och av vad som anförts i vissa av motionerna bör enligt moderaternas mening hela mervärdeskattelagen bli föremål för en genomgripande översyn. Vi har i ett särskilt yttrande givit uttryck för denna uppfattning. Det är vår förhoppning att regeringen snarast tar initiativ till en parlamentariskt förankrad utredning.

Motion 516 av Lennart Brunander tar upp frågan om en lättnad i förbudet

mot mervärdeskattefri försäljning på flygplatserna. Gällande bestämmelser grundas på en nordisk överenskommelse. Vi delar motionärens uppfattning om att lagen i detta avseende bör ändras. Vi yrkar därför bifall till reservation nr 5.

Anf. 156 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort.

För ett och ett halvt år sedan tog regeringen upp frågan om flygplatsbutikerna med våra nordiska grannar utan att uppnå något resultat. Skatteutskottets majoritet anser därför att det inte finns anledning att påkalla ytterligare åtgärder. Folkpartiet hävdar motsatsen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 5.

Anf. 157 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Utskottets majoritet påminner om det regelmässiga i vpk:s framförda förslag om att slopa matmomsen. Regelmässigheten har sin negativa motpol i majoritetens sätt att ständigt avfärda det förslag som vunnit ett mycket starkt gehör hos svenska folket. Närmare 90 % ser i dag vpk:s krav på att matmomsen skall tas bort som angeläget. Man vill att matpriserna skall få rimligare proportioner. Vår envishet har alltså starkt stöd.

Vem kan nu förneka att den förda ekonomiska politiken har lett fram till ett samhälle där klassklyftorna har ökat, att den har inneburit att de rika och de högavlönade har gynnats på flertalets bekostnad? Jag uppskattar de öppenhjärtiga inslag som fanns i Jan Bergqvists anförande för en stund sedan. Han talade verkligen klarspråk när han redovisade vilka som har gynnats på löntagarnas bekostnad.

Bilden av Sverige har fått osympatiska repor genom nya fakta om det som skapat begreppet "nyfattigdom". Välfärdssamhället, som försökt dölja klassklyftor, har samtidigt ökat dem. Kön av socialhjälpssökande, arbetssökande och bostadssökande visar liksom familjers och ensamståendes stora utgifter för hyror och mat- och klädinköp att politiken såväl på kort som på lång sikt måste förändras. Därför finns det en "regelmässighet" i vpk:s politik, som utgår från en rättvis fördelningspolitik på socialistisk grund.

Jämfört med Alf Svenssons förslag om en mindre sänkning av mervärdeskatten innebär vpk:s förslag om en "trestegsraket" en annan linje när det gäller samhällsekonomin. Vi har också förslag till medelsanvisning för reformen, vilket inte finns i Alf Svenssons motion. I vpk:s motion, som kommer att behandlas i jordbruksutskottet, satsas på en rejäl prissänkning på de viktigaste matvarorna via ett första steg med ökade subventioner på tre miljarder. Detta står inte i motsättning till vårt principiella bort-med-moms-på-maten-förslag. Däremot handlar det om en helt annan princip än den ståndpunkt där det påstås att priset i så fall måste höjas på andra varor. Detta skulle verkligen missgynna barnfamiljerna genom höjda priser på t.ex. kläder och andra nödvändighetsvaror.

I finansdebatten förra månaden gick finansutskottets ordförande Arne Gadd vpk till mötes mer än regeringen eller skatteutskottets majoritet hittills har varit beredda att göra. Arne Gadd sade i denna debatt följande:

Målet att göra maten och nödvändighetskonsumtionen billigare är vi eniga

om. En sådan åtgärd gynnar de svaga i samhället och är alltså önskvärd ---. Tekniken att ta bort "momseffekten på maten" --- går över livsmedelssubventionerna.

Det rimmar ju exakt med vpk:s förslag! Vår motion om ökade subventioner skall behandlas senare. Men vi anser att riksdagen nu åtminstone borde uttala sig för vpk:s och Arne Gadds linje. Vi vill att riksdagen i anslutning till motion nr 547 i princip ställer sig bakom tanken att, som en lösning på längre sikt, slopa mervärdeskatten på mat och att det i dag gäller att kraftigt höja livsmedelssubventionerna. Jag yrkar bifall till reservation 1.

Medveten om att detta inte är en tekopolitisk debatt måste jag, samtidigt som jag vill yrka bifall till reservation 2 i skatteutskottets betänkande, få kommentera utrikeshandelsministerns påstående tidigare här i kammaren i dag.

Mats Hellström säger att "Inriktningen av den svenska tekopolitiken har ändrats" och att syftet bl. a. är att avskaffa handelspolitiska skyddsåtgärder. Denna inriktning bygger inte på riksdagens fastställda målsättning att 30 % av tekokonsumtionen skall komma från inhemsk produktion. Den bygger inte heller på det dystra faktum att importen av tekovaror har ökat till gränsen för vad produktionen inom landet orkar bära. En del av den 85-procentiga importen vilar dessutom på vissa s. k. lågprisländer utnyttjande av barnslavar - detta har vi tidigare debatterat i kammaren. Resonemang-
et om att Sverige i fortsättningen skall verka för att öka tekoimporten "från små eller nytillkommande exportörländer, liksom av de fattigaste bland dessa", såsom Mats Hellström uttryckte saken i dag, känns igen från textilimportörernas argumentation. Trots att dessa skapar vinster genom att importera från bl. a. tillverkare i s. k. fattiga länder, där barn utnyttjas på det grövsta i produktionen, drar sig textilimportörerna inte för att flirta med svenska barnfamiljer. Importörerna säger sig vilja verka för de fattigaste i både Sverige och den tredje världen. I Sverige skall barnfamiljerna kunna köpa billiga barnkläder tillverkade av billig barnarbetskraft - och det skall betraktas som u-hjälp!

I själva verket importeras redan en stor mängd barnplagg tillverkade i tredje världen. Alla barnfamiljer vet att barnkläder är dyra oavsett vilket ursprungslandet är. Men i dag är det svårt att i handeln finna svenska kläder till barn och ungdomar. Förklaringen är att svensk teko håller på att slås ut, medan textilimportörerna i Sverige gör sig rikare. Vpk:s linje är att importen från utsugarproducenter måste stoppas av solidaritetsskäl och att svensk kvalitetstillverkning kan utvecklas genom en tekopolitik som tar fasta på riksdagens tidigare beslut om 30-procentsmålet. I jämförelse med andra länder ligger Sveriges gränser nämligen så gott som vidöppna för import. Sverige leder ligan när det gäller import av tekovaror.

I vpk:s tekopolitiska motion föreslås dels att det införs en socialklausul för att komma till rätta med de värsta utsugarna bland de tekotillverkare som satsar på import till Sverige, dels att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur sänkt mervärdeskatt på svenska barn- och ungdomskläder skall kunna påverka barnfamiljernas ekonomi positivt och samtidigt gynna svensk tekos utveckling. Det senare är motivet bakom den fråga som behandlats i skatteutskottet och där majoriteten har föreslagit avslag.

Regeringens deklaration i dag om att skapa en på sikt livskraftig tekoindustri kan inte förenas med att man lånar sitt öra till mäktiga textilimportörer. Det gäller enligt vpk:s uppfattning att i handling visa att man är beredd att satsa på kvalitetsprodukter som bygger på yrkes stolthet, i stället för på utsugning, och som människorna har råd att köpa. Vpk:s förslag handlar om att pröva denna nya väg.

Anf. 158 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! I motion Sk566 behandlas två viktiga frågor, som båda aktualiserar betydelsen av att skattesystemet är neutralt mellan olika former av verksamhet i de fall där avsikten från statens sida är sådan neutralitet.

Den första frågan rör reduceringsreglerna för mervärdeskatt beträffande byggnadsverksamhet. Meningen är att materialandelen men inte arbetet skall beskattas. Schablonerna om reducering till 60 och 20 % av värdet av byggnads- resp. anläggningsarbete har säkerligen tidigare varit acceptabla, med tanke på den byggnadsverksamhet som har bedrivits. Nu har emellertid byggnadsverksamheten förändrats, och allting tyder på att förändringen kommer att bestå under lång tid framåt. Förändringen har inneburit en övergång från nybyggnad till ombyggnad av hus. Detta medför en större andel arbete och mindre andel material.

Arbetet med upprustning av äldre hus är ju inriktat på varsamhet och på att så mycket som möjligt av inredningen skall bevaras. Detta medför mycket arbete, medan däremot själva materialkostnaden kan bli lägre. För kommuner kan sättet att ta ut moms vara avgörande för om objektet skall utföras i egen regi eller på entreprenad. Vid låg materialandel ligger egen regi bättre till, medan i de fall materialandelen är mer än 60 % entreprenad blir billigare.

Det kan inte vara rimligt att moms systemet skall avgöra hur en kommun handlar i en sådan här fråga. Reglerna för momsen vid byggverksamhet bör därför ändras så, att momsen belastar den verkliga materialkostnaden. Denna fråga bör utredas.

Den andra fråga som tas upp gäller förutsättningarna för konkurrens mellan tåg och flyg. Flygmateriel är befriad från mervärdeskatt, en ordning som motiveras med svårigheten att beskatta en så internationell verksamhet som flyget. Man har i stället s. k. teknisk skattskyldighet, dvs. företaget har rätt till avdrag för ingående skatt. Moms ingår följaktligen inte i försäljningspriset för transporttjänster för persontrafik.

För personvagnar och lok i tågtrafik utgår däremot moms utan avdragsrätt. Kostnaden för momsen stannar kvar i företaget och måste kalkyleras in i försäljningspriset för transporttjänster, dvs. i biljettpriset. Detta ger inrikesflyget en gynnad ställning jämfört med tågtrafiken. En likformig behandling vad avser tåg och flyg i det här avseendet vore mer i linje med trafikpolitikens mål om likvärdiga konkurrensförutsättningar. Dessutom är tåget ett miljövänligt transportmedel, som i varje fall inte bör missgynnas.

I en annan centermotion tas frågan om förbudet mot mervärdeskattefri försäljning på flygplatserna upp. Det tycks inte råda några meningsmotsättningar i den frågan, men däremot en del åsiktsskillnader vad gäller hur den

skall drivas. Vi anser att regeringen bör anstränga sig ytterligare för att lösa frågan så snabbt som möjligt.

En annan fråga som diskuteras i det nu aktuella betänkandet är matskatten. Vi har i Sverige världens högsta skatt på mat, vilket naturligtvis slår hårt mot stora hushåll med låga inkomster – dvs. mot dem som använder en stor del av sin inkomst till livsmedel, och det är till största delen barnfamiljer.

Vi i centern har under många år kämpat för en lägre matskatt. Den enklaste metoden är utan tvivel att neutralisera momsens inverkan på livsmedelspriserna genom de s. k. livsmedelssubventionerna på baslivsmedel. Den metoden är enkel – den går att styra till de grupper av livsmedel som man vill gynna och som är bäst ur folkhälsosynpunkt. Det är enligt vår modell de s. k. baslivsmedlen, kött, fisk, grönsaker, spannmåls- och mejeriprodukter. Subventioner är att föredra också därför att skatten för själva råvaran enkelt kan reduceras medan förädlingsvärdet beskattas fullt ut. Det är alltså bara själva potatisen som beskattas mindre, medan t. ex. den s. k. förädlingsprocessen för att göra chips, som gör potatisen mindre nyttig, beskattas fullt ut.

Det är emellertid också möjligt att förändra momssatsen för livsmedel. Vi har i vår partimotion om livsmedel krävt en utredning om sänkt moms på baslivsmedel för att se hur de olika metoderna slår mot varandra.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 3, 4 och 5.

Anf. 159 VIOLA CLAEISSON (vpk) replik:

Herr talman! Efter de fina ord som Marianne Andersson har sagt om det gamla välkända vpk-förslaget att matmomsen skall bort, vill jag bara höra om hon är beredd att lova att centern kommer att stödja vpk:s förslag när det skall passera behandlingen i jordbruksutskottet. Det är en motion som hittills inte har stötts av centern.

Anf. 160 MARIANNE ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Det beror litet på hur minskningen av matskatten konstrueras. Vi kanske inte är överens med vpk om beloppets storlek eller om skatten skall tas bort helt och hållet, men vi ligger på samma linje i många stycken.

Anf. 161 VIOLA CLAEISSON (vpk) replik:

Herr talman! Ja, Marianne Andersson, det ligger till på det sättet att vpk:s förslag utgör en s. k. trestegsraket, som jag nämnde tidigare i mitt inlägg. Det handlar om att ta bort effekten av momsens på baslivsmedel, genom att avveckla den i tre steg med en kraftigare subventionering av maten. Om centern inte vill vara med oss på alla de tre stegen kan ni gärna vara med på några av dem. Därmed har ni gått oss, svenska konsumenter och barnfamiljer fint till mötes.

Anf. 162 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Det svenska mervärdeskattesystemet utmärker sig förvisso inte för att vara särskilt enkelt. Det är tvärtom i många fall rätt krångligt.

Det görs därför stora ansträngningar för att förenkla momssystemet. Den

s. k. mervärdeskatteutredningen har till uppgift att arbeta i den riktningen. Så sent som i våras antog riksdagen en proposition som leder till en stark förenkling av mervärdebeskattningen av vissa tjänster. Nu uttalar sig också utskottet positivt om en fortsatt, mera övergripande översyn av mervärdeskatten, av den typ som jag antar att Karl-Gösta Svenson efterlyste i sitt inledningsanförande.

Mot denna bakgrund är det litet trist att behöva konstatera att åtminstone fyra av de fem reservationer som är knutna till utskottsbetänkandet skulle leda till att man ytterligare krånglar till vårt moms-system.

Den i reservation nr 1 av vänsterpartiet kommunisterna aktualiserade frågan om borttagande av mervärdeskatten på baslivsmedel är kanske det bästa exemplet på detta. Den frågan har varit föremål för många diskussioner i riksdagen och har varje gång avvisats, inte bara av skattetekniska skäl utan också av statsfinansiella och fördelningspolitiska skäl. De skälen blir nu tydligen mer och mer uppenbara för allt fler. Centerpartiet, som ju faktiskt har ett stämmobeslut om en sänkning om matmomsen, avvisar i sitt särskilda yttrande tanken på en sådan sänkning. T. o. m. vänsterpartiet kommunisterna börjar tydligen, om jag har fattat det rätt, vackla i sin tro på en differentiering av moms. Man talar i reservationen om differentieringen som "en lösning på något längre sikt." Det är ett steg i rätt riktning, men det hindrar inte att jag yrkar avslag på reservationen.

I reservation nr 2 föreslår vpk ett lägre momsuttag på barn- och ungdomskläder. Det är i sanning ett förslag som skulle skapa mycket stora administrativa problem och ställa stora krav på skattekontrollen. Det skulle t. ex. vara mycket intressant att få höra hur vpk:s talesman har tänkt sig att dra gränsen mellan å ena sidan barn- och ungdomskläder och å andra sidan vuxenkläder. Jag föreslår avslag på reservation nr 2.

I reservation nr 3 kräver utskottets centerpartister att man närmare utreder möjligheterna av att moms belastar den verkliga materialkostnaden vid byggnads- och anläggningsverksamhet i stället för att som nu beräknas schablonmässigt. Det skulle, enligt utskottsmajoriteten, leda till stora administrativa problem och ökade risker för skatteundandragande. Jag yrkar därför avslag på reservationen.

Samma reserveranter kräver i reservation nr 4 att tåg- och flygmateriel bör behandlas lika vid mervärdebeskattningen. Som det är nu är såväl flyg- som fartygsmateriel skattefri. Orsaken till det är att det är näst intill omöjligt att upprätthålla en generellt verkande beskattning på sådana internationella områden. Utskottsmajoriteten tror helt enkelt inte att det är möjligt att uppnå den likformighet i beskattningen som reserveranterna kräver. Jag yrkar avslag på den reservationen också.

I reservation nr 5 slutligen begär de tre borgerliga partierna att regeringen skall fortsätta att förhandla med de nordiska grannländerna i syfte att få till stånd lättnader i förbudet mot mervärdeskattefri försäljning i flygplatsernas transithallar.

Det här är en gammal fråga som regeringen vid ett flertal tillfällen har aktualiserat med just grannländerna. De har vid samtliga tillfällen avvisat tanken. Eftersom Sverige inte ensidigt kan genomdriva en sådan förändring, finns det ingen anledning att kräva nya åtgärder från regeringens sida. Jag

yrkar avslag också på den reservationen och bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

Mervärdeskattefrågor

Anf. 163 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Vi kryper inte alls baklänges eller håller på att ändra oss i fråga om synen på momsens och vilka effekter matmomsen har. Tvärtom är vi med inslag i den motion som vi nu har lagt fram – där vi visar på möjligheterna att i tre steg ta bort momsens på mat genom att i de två första stegen använda ökade subventioner, för att i det tredje steget helt ha klarat av effekterna av att ta bort matmomsens – inne på samma linje som vi företrädde redan i 1972 års skatteutredning. Vi upprepade också samma förslag och visade på den här möjligheten i mervärdeskatteutredningen så sent som 1983. Det är alltså ingen ny linje vi föreslår. Däremot är den så konkretiserad att det borde vara möjligt för dem som nu har insett att svenska folkets majoritet faktiskt ser detta som ett mycket rättvist och bra förslag att ställa upp på vpk:s principer om matmomsens och inte av prestigeskäl se sig tvingade att hela tiden regelmässigt, som det sades tidigare, gå emot vpk:s förslag. Det är snarare den obotfärdiges förhinder. Det handlar alltid om hinder som här med teknikaliteter att göra. Det handlar om vilken skattepolitik och vilken ekonomisk politik man skall föra. Som Arne Gadd sade i finansdebatten tidigare är detta den mest rättvisa och den bästa väg man egentligen kan gå. Då var det fråga om vad samhället hade råd att betala och hur snabbt.

Vpk tror att det starka stöd vi har bland svenska folket kommer att få genomslag här i kammaren så småningom.

Anf. 164 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag skall börja med momsfrågan beträffande flygplatserna. Jag tror att det ändå är värt att ta ytterligare kontakter i den frågan. Den danske handelsministern har hänvisat till samma skäl som man hänvisar till i Sverige, så det har kanske litet med kontaktsvårigheter att göra i alla fall.

När det gäller matmomsens avvisar vi inte en sänkning, men vi vill att frågan skall utredas så att man får in fler aspekter än som kanske kom fram i den förra utredningen. Vi anser fortfarande att det enklaste sättet att klara denna fråga är via livsmedelssubventionerna.

Vad gäller konkurrensen mellan tåg och flyg tycks utskottsmajoriteten anse att det är mindre allvarligt med de olika konkurrensförutsättningar som skapas för flyg- och tågtransporter genom olika mervärdesbeskattning. Den uppfattningen har jag svårt att förstå. Om det är några transportmedel som på främst medeldistanser konkurrerar hårt inom landet så är det tåg och flyg. När tåg och buss konkurrerar handlar det oftare om samma huvudmän. Dessutom är tåg och buss mer att se som komplement till varandra, i varje fall borde det vara så. Vi tycker alltså att denna fråga är aktuell fortfarande.

Anf. 165 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Viola Claesson säger att vpk inte har ändrat sig när det gäller momsens. Utgångspunkten för mitt resonemang var att vpk förra året hade en bestämd uppfattning om hur man skulle avveckla momsens. Det skulle ske i form av en trestegsraket. Nu är det i stället fråga om någonting som skall ske

på sikt, och det tyckte jag var mera diffust. Men är det nu så som ni säger, är det bara att konstatera att ni inte har ändrat uppfattning, och det är faktiskt litet synd. En parlamentariskt sammansatt utredning har – om man undantar vpk-representanten – i stort sett varit överens om att det är svårt, för att inte säga nästan omöjligt, att genomföra differentierad moms. Det skulle bli för dyrt. Man beräknade kostnaderna till 15 miljarder kronor. Det finns betydligt effektivare metoder att uppnå bättre fördelningspolitiska effekter, t. ex. genom direkta stöd till barnfamiljerna i form av höjda barnbidrag och höjda bostadsbidrag. Det är också vad den socialdemokratiska regeringen har föreslagit vid ett flertal tillfällen.

Man konstaterade också i den parlamentariska kommittén att den reform vpk föreslår är mycket krånglig att administrera. Det kan man se exempel på i andra länder där man har genomfört en differentiering av momsen, t. ex. i Västtyskland. Det skulle enligt kommittén också kunna leda till ett skatteundandragande på grund av att det är så svårt att dra gränser.

Sedan vill jag också konstatera att Viola Claesson inte svarade på min fråga hur man skall dra gränsen mellan barn- och ungdomskläder och vuxenkläder. Det kanske hon kan återkomma till.

Beträffande Marianne Anderssons inlägg när det gäller frågan om erläggande av moms på flygplatser vill jag säga att det har förts många och långa förhandlingar med våra nordiska grannländer om den saken. Våra nordiska grannländer har därvid sagt ett mycket bestämt nej. Man kan inte hålla på i evigheter och tjata om detta, utan man måste förr eller senare acceptera de nordiska grannländernas inställning. Annars finns det uppenbara risker för det gränshandelsavtal som har träffats mellan de nordiska länderna.

Anf. 166 VIOLA CLAESSION (vpk) replik:

Herr talman! Lars Hedfors gör misstaget att hänga upp sig på några ord i en mening i stället för att undersöka vad vpk har sagt tidigare, när han nu vill dra en sådan parallell. Förra året hade vi exakt samma förslag i fråga om momsen och i fråga om subventionerna på baslivsmedel – så är det med den saken.

När det gäller teko och barn- och ungdomskläder ber jag om ursäkt för att jag i min första replik glömde svara på den frågan. Återigen kan man konstatera att Lars Hedfors och skatteutskottet, som hela tiden hänvisar till teknikaliteter, inte inser en så enkel sak som att det är skillnad mellan barn- och ungdomskläder å ena sidan och kläder för vuxna å den andra. Bl. a. är barn- och ungdomskläder självfallet mindre plagg.

Men också om det finns gränssfall tror jag att de problemen skulle kunna lösas, bara viljan finns.

Anf. 167 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag begärde ordet för att reda ut några begrepp kring den s. k. momsutredning som gjordes, eftersom jag var den representant som det här har hänvisats till och som reserverade sig.

Jag hade en annan uppfattning än majoriteten, men den var inte märkvärdigare än att den uppfattningen mycket väl täcktes in av Arne Gadds anförande här i kammaren förra veckan när vi hade finansdebatt. Att jag har

en annan uppfattning än de andra partierna om vem det gynnar om man slopar matmomsen beror på att vi ser på finansieringen på ett annat sätt. Utredningsdirektiven sade att man skulle höja moms på andra varor för att finansiera sänkt moms på livsmedel. Hur mycket man tjänar på sänkt matmoms beror då självfallet på vilken konsumtionsblandning man har. Utredningen visade att även ett sådant ganska dåligt förslag skulle ge barnfamiljer och låginkomsttagare vissa lättnader.

Men vår ståndpunkt är att man skall sänka moms på mat och beskatta kapital och förmögenheter som ett inslag i en riktig fördelningspolitik, en fördelningspolitik som stöds av en stor mängd människor i dag, när fördelningspolitiken och de gångna tio årens överföringar från fattigt folk till förmögna diskuteras varje dag. Om man sänker moms på mat och beskattar kapital och förmögenheter åstadkommer man väldiga förbättringar för barnfamiljer och låginkomsttagare. Det visar sig nämligen att låginkomsttagare med flera barn – jag generaliserar nu något, eftersom jag inte har de exakta siffrorna i huvudet – lägger ned närmare 30 % av sina utgifter på matinköp, medan höginkomsttagare utan barn eller med få barn lägger ned 15–20 % av sina utgifter på matinköp. Alltså skulle det relativt sett väsentligt gynna låginkomsttagare med många barn.

Så till det här med tiden, det långa eller korta perspektivet. Nu har vi kämpat för borttagande av moms på livsmedel i ungefär 15 år. Argumenten emot förslaget förnyas inte särskilt, utan man gräver ned sig i teknikaliteter och fördjupar sig i tekniska problem och försöker visa att det inte går i andra länder. Men sanningen är att det går i andra länder och att de förfrågningar som utredningen gjorde visade att det i vissa länder går väldigt bra. Våra egna undersökningar i Västtyskland visar att man där är ganska nöjd med sitt system och inte kan tänka sig att ha en likadan skatt på mat som man har på andra varor.

Nu föreslår vi att matmomsen skall slopas i två steg. Första steget lämpligen i år med 3 miljarder kronor extra i subventioner för att ytterligare förbättra något när det gäller de viktigaste varorna. Nästa steg, en tredjedel av de 18 miljarder som det kostar maximalt, skulle alltså vara 6 miljarder som läggs ut på tidigare subventionerade livsmedel plus grönsaker och fisk. Då får man till en kostnad som är något mer än hälften av den totala ändå stora effekter för vanliga inkomsttagare som köper av de viktiga basvarorna.

Jag kan säga direkt att jag inte skall låsa mig i en sådan prestige som ni socialdemokrater gör – och även en del andra – utan jag säger så här: Vill ni gå med i två steg och säga att det tredje är omöjligt, då skall vi tacka för de två stegen. Två steg, alltså till 75 % slopad matmoms, som nästan till 100 % gynnar de viktigaste varorna, är viktiga på vägen mot att slopa matmomsen, och sedan skulle vi fortsätta med att arbeta för det tredje steget.

Ni kan inte med hänvisning till tekniska problem eller utredningsresultat, som är baserade på direktiven för hur man skall finansiera det hela, säga att reformen är omöjlig. Det är ett försök att smita undan frågan om att det faktiskt är en mycket bra fördelningspolitik och rättvisepolitik att sänka matpriserna.

Ville ni något, skulle ni göra något. Det är den politiska oviljan som är orsaken, inte de tekniska problemen.

Anf. 168 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Mycket kort. Utredningen visade ganska klart att beskattning av kapital och förmögenhet på intet sätt räcker till för att skaffa fram de 15 miljarderna – eller om det var 17, jag vet inte så noga. Man måste helt enkelt höja momsens på andra varor, och då är det synnerligen tveksamt om det skulle gynna barnfamiljerna.

När det gäller den fördelningspolitiska aspekten vill jag säga att utredningen visade också att det är höginkomsttagarna som kommer att gynnas av vpk:s förslag beträffande moms på maten. Sänkningen av momsens kommer ju att kunna utnyttjas också av höginkomsttagarna. Det blir t. o. m. så att det är höginkomsttagarna som i kronor och ören tjänar på den reformen. De kommer att tjäna på den också av den anledningen att en sänkning av momsens på mat gynnar högförädlade och dyra varor, och det är i första hand höginkomsttagarna som köper sådana.

Om jag för min del hade haft de 15 miljarder kronorna, så inte skulle jag använda dem för att sänka skatten för höginkomsttagarna, som vpk vill göra. Inte skulle jag använda dem för att genomföra en reform som är krånglig, som är dyr och som är orättvis.

Anf. 169 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Om sänkta matpriser skulle missgynna barnfamiljer och låginkomsttagare, kan man ju fundera över om höjda matpriser skulle gynna dem. Det måste ju vara så, om man skall följa den socialdemokratiska logiken, men jag tror inte att det är så.

I så fall kunde man rikta precis samma kritik mot att höja barnbidragen, för det är helt onödigt för höginkomsttagarna. Man skulle kunna rikta samma kritik mot massor av generella åtgärder som ni socialdemokrater är anhängare av. Och man skulle kunna rikta sjufaldig kritik mot era skatteförslag och era förändringar i skatteskalorna som kommer att diskuteras inom en nära framtid. Där gynnar ni avsiktligt höginkomsttagare genom att låta kommunerna betala.

Miljarderna skulle kunna användas bättre, säger Lars Hedfors. Ja, 17–18 miljarder räknar vi med. 3 à 4 miljarder kanske skulle gå tillbaka genom att den offentliga sektorns matinköp blir billigare. 3 miljarder ligger redan nu i subventioner.

De här siffrorna är ändå inte större än att ni socialdemokrater kunde kosta på er 9 miljarder den underbara natten för att sänka skatten för höginkomsttagare, en reform som över huvud taget inte kom fattiga människor till del. Tvärtom fick många låginkomsttagare skattehöjningar.

Så är det med er moral när det gäller skattepolitik. Det är alltså prestigen i matmomsfrågan och inte rättvisesynpunkterna som får avgöra.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 36.)

Anf. 170 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 36 om tullen på trädgårdsprodukter m. m.

Anf. 171 BO LUNDBLAD (m):

Herr talman! Jag skall försöka fatta mig så kort som möjligt med vederbörlig hänsyn till frågans dignitet.

Detta betänkande tar upp de principiellt viktiga frågorna om hur handel skall bedrivas. Det finns såvitt jag kan förstå en stor enighet om, åtminstone en stor majoritet i kammaren för, att principen för handel bör vara att utnyttja frihandel så långt möjligt. Man skall för att göra avsteg från frihandelsprincipen ha synnerligen starka skäl.

Utskottet skriver i betänkandet "att stor försiktighet bör iakttas med införande av nya eller höjning av befintliga tullhinder". Det är någonting som bör understrykas i det här sammanhanget. Utskottet säger också att man när det gäller vissa trädgårdsprodukter samtidigt "bör vara beredd att med lämpliga medel hindra företeelser som undergräver förutsättningarna för en sund produktion inom landets gränser". Man kunde möjligtvis vara ytterligare något restriktiv och säga att det är fråga om att man skall ha en möjlighet att konkurrera på lika villkor.

För jordbruksproduktionen och trädgårdsnäringen finns i realiteten ingen fri marknad. Av beredskapsskäl regleras jordbruksnäringen mycket starkt i alla länder. De överskott som uppträder försöker man göra sig av med på olika sätt, ofta på ett sätt som inte tar hänsyn till produktionskostnaderna. Det kan bli fråga om subventionering eller ren dumpning vid försäljningen. Man måste ändå slå vakt om en tillräcklig jordbrukssektor av beredskapsskäl. Samma sak gäller också för trädgårdsnäringen. Det finns ingen fri marknad i västvärlden för trädgårdsprodukter.

Det finns olika typer av handelshinder. En typ är de tariffära handelshindren: tullar, direkta restriktioner i form av importkvoter och motsvarande. Där kan vi konstatera att Sverige tillhör de länder som ensidigt har förhållandevis låga tullar och andra handelshinder när det gäller trädgårdsprodukter.

Det finns också icke-tariffära handelshinder. Exempel på sådana är den typ av hinder som uppträder när ett land förbjuder användningen av vissa bekämpningsmedel i den inhemska produktionen, medan andra länder tillåter dem och möjligheterna att kontrollera detta vid import är få eller inga alls. Då uppstår också ett osunt konkurrensförhållande.

För närvarande befinner sig Sverige i ett underläge gentemot andra länder i detta avseende. De överskott på trädgårdsprodukter som uppkommer i västvärlden och i första hand i Europa försöker man naturligtvis göra sig av med till det land där det är lättast att få in varorna och att sälja dem. Där ligger Sverige på grund av våra förhållandevis låga tullsatser och vår inställning till frihandel bra till för den som vill göra sig av med överskott. Det är en inställning som naturligtvis bör präglå vår politik på det här området. Men vi får inte låta det ske genom att vi tillåter en felaktig prissättning eller låter andra skillnader mellan den svenska och den utländska produktionen som innebär kostnadsökningar för den svenska produktionen slå igenom så att svensk trädgårdsnäring slås ut.

Det skall vara en konkurrens på lika villkor. Det är en förutsättning för att

man skall ha likartade handelsbestämmelser. Vi har inte det förhållandet för närvarande. EG-länderna har betydligt högre tullar än vi, och därför styr andra länder sitt överskott till Sverige.

Regeringen har med utgångspunkt i en utskottshemställan för något år sedan tagit upp trädgårdsnäringsens situation och föreslagit förändringar på vissa områden. Det konkreta förslaget gäller minimitullden på tomater. Den förändring som innebär en begränsad höjning tillstyrker vi moderater. Men vi menar att det inte räcker med de åtgärder som regeringen vidtagit. Man måste snarast ta upp nya förhandlingar med EG i syfte att reducera EG:s tullar. Det är i den riktningen man bör gå. Man bör alltså sträva efter att reducera tullarna i EG-länderna för att få lika villkor snarare än att vi direkt ökar våra handelshinder.

Om sådana förhandlingar, som snarast bör komma till stånd, inte resulterar i en förändring från EG:s sida, blir det ofrånkomligt för oss i Sverige att justera våra tullsatser. Det bör naturligtvis vara en sak som det upplyses om i förhandlingarna. Det är självklart.

Det finns de som säger att konsumenten skulle förlora på en sådan politik. Jag vill erinra om att konsumenten förlorar än mer på att man accepterar osund konkurrens och dumpning av produkter i Sverige som slår ut svensk trädgårdsnäring och medför att vi får instabil tillgång på trädgårdsprodukter av god kvalitet. När väl dumpningen, som skett vid enstaka tillfällen, slagit ut svensk trädgårdsnäring, kommer den långsiktiga produktionen att rubbas på ett sätt som gör att den inte tillfredsställer svenska konsumenter.

Mot bakgrund av det anförda yrkar jag bifall till den moderata reservationen i utskottets betänkande.

Anf. 172 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! I proposition 1985/86:60 som behandlas i skatteutskottets betänkande nr 36 talar statsrådet om att stor försiktighet är nödvändig när det gäller att införa nya handelshinder eller öka de nu rådande.

Denna målsättning tycker vi i folkpartiet är bra. Vi tror på frihandel och vill därför arbeta för att handelshindren minimeras. De tullar som finns bör vara så få och låga som möjligt. I folkpartiet har vi således den uppfattningen att Sveriges konsumenter fritt skall få välja de varor man vill ha efter var och ens möjligheter och önskemål.

En av handelns huvuduppgifter är ju att se till att konsumenterna får de bästa varorna både kvalitetsmässigt och prismässigt. Om vi höjer tullar begränsar vi handelns möjligheter att tillföra konsumenterna så bra och billiga trädgårdsprodukter som möjligt. En sådan begränsning är för övrigt ej heller bra för folkhälsan, då vi enligt många experter borde äta mer frukt och grönsaker.

Jag delar utskottets uppfattning att det är angeläget att så mycket som möjligt avveckla de internationella handelshindren. Jag hälsar även med tillfredsställelse att en beredningsgrupp tillsatts inom kanslihuset för att kartlägga de icke tariffära handelshindren i Västeuropa. Likaså är det viktigt att dessa frågor tas upp på det nordiska planet i syfte att utveckla svensk export av olika trädgårdsprodukter till våra grannländer och att över huvud taget öka samhandeln i Norden.

Motionerna 1985/86:207, Sk551 och Sk568 med begäran om en ny översyn av tullskyddet för trädgårdsnäringen för att tillgodose konsumenternas behov av och krav på färska trädgårdsprodukter till rimliga priser året om ställer vi i folkpartiet oss bakom. Jag yrkar därför bifall till reservation 3.

Herr talman! I proposition 1985/86:60 föreslås bl. a. att minimitullen för tomater höjs till 100 kr. för 100 kg under en tremånadersperiod fr. o. m. den 1 juli t. o. m. den 30 september. Som skäl för denna höjning av tullen på tomater anger såväl regeringen som majoriteten i jordbruksutskottet i yttrande 4 och skatteutskottet i sitt betänkande 36 ett behov av ökat skydd för den inhemska produktionen av tomater.

Folkpartiet anser inte att en höjning av tullen på tomater gagnar vare sig konsumenter eller producenter i Sverige. En förhöjd prisnivå på såväl import som inhemsk produktion strider mot ansträngningarna att hålla nere pris- och kostnadsutvecklingen i vårt land.

Trots att vi i Sverige konsumerar alltmer tomater, vilket är bra, har importvolymerna praktiskt taget varit oförändrade eller t. o. m. haft en nedåtgående tendens de senaste åren. Vi äter alltså mer svenskodlade tomater på bekostnad av importen.

Marknadsandelen för svenska tomater beräknas ha ökat även under sommarmånaderna.

Om vi till detta lägger det faktum att svensk tomatodling, liksom vår trädgårdsnäring i övrigt, bedrivs rationellt och med modern teknik, anser vi inte skäl föreligga att ytterligare skärpa tullarna på tomater ens under sommarmånaderna. Vi anser således inte att importpriserna utgör något hot mot inhemsk produktion.

Det är ju genom produktutveckling, bättre produktionsmetoder och anpassning till svensk marknad och efterfrågan som trädgårdsnäringen har lyckats ta marknadsandelar från importen. Och det är också genom denna utveckling som vi anser att konkurrens bara kan vara till gagn för konsumenterna och därigenom utan tvivel även för Sveriges producenter. Konkurrensen stärker ju näringens förmåga att tillfredsställa de svenska konsumenternas önskemål om färska grönsaker.

Vi kommer förvisso att även i fortsättningen köpa svenska tomater även i konkurrens med tomater utifrån.

Herr talman! Skälen för att avslå förslaget om en höjning av tulltaxan när det gäller tomater är enligt folkpartiets mening många och tungt vägande, varför jag yrkar bifall även till reservation nr 4.

Anf. 173 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara ställa två frågor till Leif Olsson. Om man skall ha konkurrens, är det då rimligt att det skall vara konkurrens på lika villkor? Den andra frågan lyder: Är det rimligt att Sverige ensidigt, som föreslås i reservation 3, skall avskaffa sina tullar på trädgårdsnäringens produkter samtidigt som EG har kvar sina redan nu högre tullsatser?

Anf. 174 LEIF OLSSON (fp) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om dumpningen, som Bo Lundgren tar upp, är det såvitt jag förstår så, att man enligt den i dag gällande förordningen om dumpning och subventioner har möjlighet att införa en provisorisk antidumpningstull, som skall kunna tas ut även under den tid då undersökning pågår. Vi förnekar inte att billiga produkter kan hota dyrare produkter. Det är självklart att konkurrensen skall vara på lika villkor. Enligt min mening är det minst lika viktigt att man inte genom något slags konstgjord konkurrenskraft försöker minska konsumenternas rätt till billiga livsmedel.

Anf. 175 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag fick inte något svar. Är det rimligt att Sverige ensidigt skall sänka eller avskaffa sina tullsatser samtidigt som EG:s redan i nuläget högre tullsatser är kvar? Det var den andra fråga som jag ställde. Sedan går jag tillbaka till den första: Är det lika konkurrens när man har olika tullsatser?

Anf. 176 LEIF OLSSON (fp) replik:

Herr talman! En gång till. Jag har fattat saken så, att man har försökt att verka för att dels få i gång en ny GATT-runda, dels också få förhandlingar med EG om handelsregler och annat. Därför kan jag inte se annat än att detta skulle innebära en belastning i ett känsligt handelspolitiskt läge, t. ex. med tanke på kommande förhandlingar.

Anf. 177 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 36 behandlas en del motioner som berör tullskyddet för svensk trädgårdsnäring. Trädgårdsnäringen i Sverige intar en särställning i Västeuropa, eftersom det här inte finns några regler som kvantitativt begränsar importen. Detta gör att vi då och då blir utsatta för vad man kan kalla direkt dumpning. Är gränserna stängda för export till andra länder men öppna till Sverige förstår var och en – om han vill förstå – att varorna hamnar här.

Centern har därför i motioner krävt en översyn av nuvarande regler och även ifrågasatt behovet av ett helt nytt system för att begränsa eller rättare sagt stoppa dumpningimport. De nuvarande reglerna för att stoppa dumpning går knappast att tillämpa, i varje fall inte för att snabbt stoppa en import. Det har sagts mig att med nuvarande regler tar det månader för att få dumpningreglerna i funktion, och då förstår var och en att de inte har stor betydelse när det gäller att försöka skapa rimliga förutsättningar för svensk trädgårdsnäring.

Riksdagen begärde i maj 1984 en översyn av det svenska tullskyddet för trädgårdsnäringen.

Skatteutskottet, som hade att behandla motioner om förstärkt tullskydd för vissa trädgårdsprodukter, anförde bl. a. följande:

”Vad gäller åtgärder på tullsidan vill skatteutskottet för sin del ånyo betona att utskottet är medvetet om de handelspolitiska problem och hanteringsmässiga och kontrollmässiga svårigheter som ett bifall till de av motionärerna föreslagna åtgärderna skulle innebära. Utskottet finner det

emellertid motiverat att tillgripa åtgärder inom tullområdet för att värna om trädgårdsnäringen, t. ex. för att komma till rätta med besvärande lågprisimport med åtföljande marknadsstörningar. Den urholkning av tullskyddet som inflationen innebär medför enligt utskottets uppfattning allvarliga konsekvenser för den svenska trädgårdsodlingen. Utskottet instämmer därför i motionärernas krav på en översyn av bestämmelserna om tullskydd för svensk trädgårdsodling.”

Översynen har nu skett och genomförts i regeringskansliet. Resultatet är bedrägligt. Endast på ett enda område föreslås justeringar. Och det är med 30 öre per kilo för tomater under tiden den 1 juli–den 30 september.

Denna höjning av minimitullden är ett direkt dumpningskydd – men varför kan man inte skydda även andra produkter mot dumpning?

Beträffande gul lök och vitkål sägs i propositionen att dessa produkter är av stor betydelse för det svenska folkhushållet och att situationen är sådan att det krävs bättre möjligheter till kontroll av importen.

Men vad föreslår man? Jo, att statens jordbruksnämnd skall få i uppdrag att kvartalsvis rapportera importen till utrikesdepartementet. Tidigare gjorde man detta halvårsvis beträffande vitkål.

Men vad hjälper detta de svenska grönsaksodlarna? Det är nästan skrattretande – eller motsatsen – att först slå fast att det behövs bättre kontroll av importen och sedan inte komma med någon annan åtgärd än en något snabbare inrapportering till utrikesdepartementet.

Jordbruksutskottet skriver i sitt yttrande följande:

”Utskottet har vid flera tillfällen under de senaste åren betonat vikten av att åtgärder vidtas som vidmakthåller den svenska trädgårdsnäringen och stärker dess internationella konkurrenskraft. Enigheten har därvid varit allmän om att näringen bör stödjas inte bara finansiellt utan också genom andra åtgärder, bl. a. forskning och rådgivning. Utskottet har i dessa sammanhang framhållit att det är angeläget att ta till vara också de möjligheter att stödja trädgårdsnäringen som en inom ramen för det handelspolitiska samarbetet lämplig anpassning av tullskyddet kan innebära.

Utskottet delar regeringens uppfattning att handelspolitiska skäl talar emot en generell förstärkning av tullskyddet. Mot den bakgrunden och med instämmande i vad regeringen i övrigt har anfört med anledning av den gjorda översynen finner utskottet att de föreslagna åtgärderna får anses vara med hänsyn till omständigheterna väl avvägda. Utskottet vill emellertid framhålla vikten av att regeringen och berörda myndigheter även i fortsättningen uppmärksam följer utvecklingen på området och vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att stärka den svenska trädgårdsnäringen.”

Skatteutskottets majoritet har i huvudsak följt jordbruksutskottets yttrande.

Man blir förvånad över detta uttalande, där man först i vackra ordalag säger att man vill slå vakt om svensk produktion av trädgårdsprodukter men sedan visar denna totala nonchalans mot näringen och mot riksdagens begäran 1984. Någon vilja till insats för att åtminstone ge ett skydd mot dumpning är man inte beredd att visa.

Minimitullarna är ett instrument för att något skydda den svenska trädgårdsproduktionen. Ibland anförs som skäl: ”Vi måste också tänka på

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Tullen på trädgårds-
produkter*

konsumenterna." Det har man sagt också här i dag. Men då förstår man inte vad frågan egentligen gäller. Vad det gäller är att ge ett skydd så att denna del av näringslivet inte utsätts för en ohållbar konkurrens. När man inte kan avsätta sina produkter någon annanstans hamnar de här.

Lägg märke till vad som har begärts! I motionen har begärts en höjning av minimitullen för gul lök från 25 till 50 öre per kilo, för vitkål med 25 öre per kilo. Det är mindre än den höjning som varuhusen gjorde för pappers- eller plastkassen någon gång före jul.

Har vi verkligen inte råd att ge alla dem som arbetar inom trädgårdsnäringen detta lilla skydd för en import som närmast är att likna vid dumpning? I en tid när alla andra i god tid innan de utför ett arbete är garanterade en bestämd ersättning för sitt arbete, skall trädgårdsnäringens företagare inte få veta vilken ersättning de får, och man vill inte ge dem det minsta lilla skydd mot att drabbas av en ohållbar dumpning. Jag tycker detta är beklagligt.

Jag är besviken på regeringens totala ointresse för denna grupp människor. De blir inte hjälpta med några vackra ord, utan här krävs det åtgärder.

Jag har en konkret uppgift om importpriserna och priserna på svenska varor, som lämnades vid en uppvaktning inför utskottet. Den gäller lök. Det framkom att importpriset 1984 låg på 3:29 och det svenska odlarpriset på 1:01. Detta ger besked om att den där stora vinsten i att importera mer inte finns – snarare gäller motsatsen.

Problemet är att svensk trädgårdsnäringens framtid kan äventyras på grund av tillfälliga överskott i andra länder, och de nuvarande bestämmelserna ger inga möjligheter att möta sådant.

Jag lyssnade intresserat på Bo Lundgrens anförande, och jag fick intrycket att han var positivt inställd till att skapa ett skydd för trädgårdsnäringen. Men när jag läser reservationen blir jag ledsen. Först säger man att man skall be regeringen att utan dröjsmål ta upp förhandlingar med EG i syfte att åstadkomma sänkningar av tullarna för import till EG-området. Detta skall den svenska regeringen gå och begära och tro att den skall kunna åstadkomma! Först om detta misslyckas kan man tänka sig åtgärder för en anpassning av de svenska tullarna till de regler som EG har.

Jag måste säga att viljan att göra någonting snabbt förmodligen inte finns, och detta beklagar jag i allra högsta grad.

Herr talman! Centern har ställt blygsamma krav för att något förbättra situationen för trädgårdsnäringen. Vi står för våra förslag, och därför, herr talman, yrkar jag bifall till samtliga reservationer där mitt namn förekommer.

Anf. 178 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Det finns betydande möjligheter att utveckla och utöka svensk trädgårdsnäring. Riksdagen har också vid flera tillfällen betonat vikten av att åtgärder vidtas som vidmakthåller den svenska trädgårdsnäringen, och enigheten har varit allmän om att näringen bör stödjas. Det har sagts att detta stöd inte bara bör vara av finansiell natur utan också uttryckas genom andra åtgärder, bl. a. forskning och rådgivning.

Ett annat stöd för våra trädgårdsprodukter är gränsskyddet. Nu är gränsskyddet för de svenska trädgårdsprodukterna i allmänhet lägre än det

som våra närmaste handelspartner tillämpar.

Jag har haft tillfälle att studera finsk trädgårdsnäring och det gränsskydd som där finns. I Finland är man närmast förbluffad över den liberalism som man tycker Sverige tillämpar när det gäller att skydda den inhemska trädgårdsodlingen. Här finns väl också en av förklaringarna till att vårt östra grannland har en stor och för landet betydelsefull trädgårdsnäring.

Under åren har propåerna varit många om att ge svensk trädgårdsnäring ett bättre tullskydd. Bl. a. begärde riksdagen 1984 en översyn av tullskyddet. I anledning av den hemställan som riksdagen gjorde föreslogs i proposition 1985/86:60, som behandlas i detta betänkande, vissa åtgärder. De åtgärderna anser vi inte vara till fyllest. När man i propositionen noterar att gränsskyddet för de svenska trädgårdsprodukterna i allmänhet är lägre än det som tillämpas av våra närmaste handelspartner, borde man rimligen dra några slutsatser av detta. Den närmast tänkbara slutsatsen vore väl att justera tullarna för trädgårdsprodukter så att de står i bättre överensstämmelse med dem som tillämpas av våra handelspartner. Som ett första steg bör då det utrymme till justeringar som finns inom GATT-avtalet tillvaratas.

Herr talman! Såväl riksdag som regering har ansett att det skall finnas en svensk trädgårdsnäring, och för vår del ser vi gärna att den skall kunna utvecklas och utökas – men då måste också förutsättningar skapas för det.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna 2, 5, 6, 7 och 8.

Anf. 179 KJELL NORDSTRÖM (s):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 36 behandlas tullskyddet för trädgårdsnäringen, som skatteutskottet i maj 1984 begärde en översyn av.

Utskottet konstaterade redan 1984 att man är medveten om de handelspolitiska problem som finns men ansåg samtidigt att det är motiverat med åtgärder för att komma till rätta med besvärande lågprisimport och därmed åtföljande marknadsstörningar.

Den begärda översynen har under hösten 1984 och våren 1985 genomförts inom regeringskansliet. Enligt regeringens bedömning talar allmänna handelspolitiska skäl mot att tullskyddet för svensk trädgårdsnäring generellt förstärks.

Det finns också anledning att i detta sammanhang peka på konsumentintressena. Någonstans går en gräns för vad konsumenterna kan tänkas finna godtagbart.

Inför behandlingen av denna proposition har det inlämnats fem motioner som kräver ökat tullskydd. Tre motioner kräver lägre tullskydd, och i två motioner krävs åtgärder mot lågprisimport.

I den här sena timmen avser jag inte att kommentera alla motionerna. Men jag vill ändå konstatera – efter att ha lyssnat till tidigare inlägg och repliker och noterat de skillnader som finns bland företrädarna för de borgerliga partierna – att trädgårdsodlarna bör sända en tacksamhetens tanke till de svenska väljarna. Med ett annat valresultat i höstas hade vi antagligen inte alls haft denna debatt, och det hade trädgårdsodlarna fått lida av.

Den svenska trädgårdsnäringen måste kunna upprätthållas under konkurrens, och den produktion vi har i dag hävdar sig väl mot importerade varor och framför allt hos de svenska konsumenterna.

Det är däremot viktigt att vi kan ingripa mot dumpad eller subventionerad import så att den svenska trädgårdsnäringen inte slås ut på grund av detta.

Regeringen har därför beslutat införa en förordning om dumpnings- och subventionsundersökningar. Avsikten med denna förordning är att ingripande skall kunna ske betydligt snabbare och effektivare mot dumpad eller subventionerad import. Denna förordning har ännu inte prövats, och att vidta ytterligare åtgärder innan förordningen prövats kan knappast anses rimligt.

Sverige har sedan lång tid tillbaka spelat en pådrivande roll för att undanröja handelshinder. I detta arbete har ingått att få till stånd en ny GATT-runda, liksom att ytterligare avveckla handelshindren inom EG/EFTA-området. Att i detta läge gå in med tullhinder från svensk sida skulle te sig något underligt och speciellt inte förefalla trovärdigt.

Det bör i detta sammanhang framhållas att en beredningsgrupp inom kanslihuset tillsatts för att klarlägga de icke tariffära handelshindren i Västeuropa. På det nordiska planet samarbetar denna beredningsgrupp med nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för handelspolitik, och klagomål som framkommer från bl. a. trädgårdsnäringen kan anmälas till denna beredningsgrupp.

Herr talman! Det bör avslutningsvis även påpekas att jordbruksutskottet beretts tillfälle att yttra sig över denna proposition, och både jordbruks- och skatteutskottet har kommit till samma slutsats.

Skatteutskottet vill dock, liksom jordbruksutskottet, framhålla vikten av att regeringen och berörda myndigheter även i fortsättningen följer utvecklingen på detta område och vid behov vidtar ytterligare åtgärder för att stärka den svenska trädgårdsnäringen.

Herr talman! Med hänvisning till vad jag har sagt yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till utskottets hemställan i detta ärende.

Anf. 180 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Kjell Nordström citerade en del ur skatteutskottets betänkande från 1984, där vi begärde en översyn av reglerna. Jag har redan citerat detta, och jag vill bara fästa ledamöternas uppmärksamhet på att jag citerade det hela, medan Kjell Nordström bara citerade en del, vilket gav en felaktig bild av utskottets ställningstagande.

När Kjell Nordström säger att gränsen måste gå någonstans för vad konsumenterna kan bära, vittnar detta om att han inte har satt sig in i vad frågan gäller. Här är det fråga om att höja minimitullen med 25 öre per kilo. Det är detta man undrar om konsumenterna kan bära. Däremot riktar man inte någon som helst uppmärksamhet på att priset på varan från producentledet till konsumentledet – det gäller t. ex. tomater – kan stiga med både 5 och 10 kr. Det har ingen betydelse. Men för att ge trädgårdsnäringens anställda och företagare en chans att existera kan man inte tänka sig en fördyring med 25 öre av varan. Det är ganska egendomligt.

Sedan tar Kjell Nordström upp splittringen i de borgerliga partierna när det gäller denna fråga. Jag skall säga till Kjell Nordström att splittringen under de senaste tio åren då denna fråga har varit uppe har varit precis densamma som i dag. Men tack vare att en stor del av socialdemokraterna har

känt sitt ansvar för trädgårdsnäringen har vi kunnat genomföra vissa förbättringar och även begära denna. Denna gång är det socialdemokraterna som har svikit centern när det gäller att försöka åstadkomma en förbättring. Det är detta som är verkligheten.

Prot. 1985/86:106
2 april 1986

*Tullen på trädgårds-
produkter*

Anf. 181 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi behandlade för några minuter sedan skatteutskottets betänkande 34. I detta betänkande finns det ett särskilt yttrande av bl. a. Stig Josefson. I detta särskilda yttrande oroar man sig över livsmedelspriserna. Det är klart att denna 25-öring som Stig Josefson vill ha naturligtvis kommer att slås ut på livsmedelspriserna. Därför är det något underligt att oron har gått över på en halvtimme.

Anf. 182 STIG JOSEFSON (c) replik:

Herr talman! Återigen: Denna 25-öring för ett bättre tullskydd är något som i högsta grad oroar Kjell Nordström, men en femmas eller tias pålägg på varan mellan producentledet och konsumentledet bekymrar inte Kjell Nordström.

Anf. 183 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Hur centern ser på frågan om tullskydd för svensk trädgårdsnäring har Stig Josefson i stora drag och på många punkter förklarat här i kammaren för en kort stund sedan. Jag skall därför koncentrera mitt anförande till ett alldeles speciellt område, nämligen krukväxtodlingen. Jag vill emellertid först passa på att yrka bifall till samtliga reservationer med Stig Josefsons namn på.

Vad gäller krukväxter och tulltaxan på dem anser jag att värdetullen för krukväxter bör höjas från 8 % till 13 %, vilket jag har yrkat i min motion Jo211. Olyckligtvis har bifall till motionen inte yrkats vid behandlingen i utskottet, vilket jag beklagar. Skälen att höja värdetullen är nämligen många, herr talman.

Ett av de allra viktigaste skälen är att det är rimligt att man inom denna bransch får möjlighet att på lika villkor konkurrera med övriga, närliggande länder. Det bör med andra ord vara samma tullskydd för importen som för vår export. Enligt vad jag blivit informerad om har vi i dag den lägsta importtullen i Europa. Följden blir, såsom tidigare talare har påpekat, att man vid överskottssituationer i omvärlden försöker dumpa produkterna i Sverige. Vi har få och mycket begränsade åtgärder att sätta emot detta. I stället för rättvisa och jämlika tullbestämmelser för krukväxtodlarna som skulle skydda och värna om svensk produktion har vi orättvisa förhållanden, som hotar sysselsättningen på området.

När det gäller arbetstillfällena drabbas inte bara våra svenska företagare utan också alla anställda. Det är särskilt olyckligt med tanke på att trädgårdsodlingen är spridd över stora delar av vårt land och finns inte minst i sysselsättningsvaga landsdelar. Därför finns det också regionalpolitiska motiv för att utjämna orättvisorna i fråga om tulltaxan för krukväxter.

Om vi skall ha svensk trädgårdsnäring och svensk krukväxtodling, måste rimliga förutsättningar skapas för en sådan. Näringen har gjort stora

investeringar för att verksamheterna skall bli rationella, tekniska och effektiva. Den höga teknik- och mekaniseringsgraden gör att många företag är känsliga, bl. a. beroende på låg soliditet och hög skuldsättning. Det innebär stor priskänslighet inom näringen. Den är beroende av stabila prisnivåer för att överleva, och stabila prisnivåer kan man få om värdetullen på krukväxter höjs till samma nivå som EG har.

Med lika konkurrensförhållanden har man inom näringen stora förhoppningar om att kunna utöka exporten och skapa fler arbetstillfällen, som vi ju behöver i vårt land i dag. Man pekar på hur Danmark lyckades öka sin export från 10 miljoner till nära 2 miljarder kronor på 15 år sedan man gått med i EG och skyddas av tullarna där.

Med andra ord: Det finns utvecklingsmöjligheter inom näringen. Ge den bara en rättvis konkurrenssituation! Det är inte fråga om några favörer eller fördelar, bara rättvisa.

Detta är några av de skäl som finns för att höja värdetullen för krukväxter.

Tyvärr kan jag inte yrka bifall till motionen, eftersom lagtext saknas. Jag får därför nöja mig med att driva kravet vid ett senare tillfälle och kommer alltså att ta upp frågan på nytt.

Anf. 184 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Med hänsyn till den sena tidpunkten avstår jag från att hålla mitt anförande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Skatteutskottets betänkande 28

Mom. 1 (arbetande kapital)

Utskottets hemställan bifölls med 153 röster mot 143 för reservation 1 av Kjell Johansson m. fl. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (generell sänkning av kapitalskatterna m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (småföretagens beskattning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (bolagsbeskattningen)

Först biträdades reservation 4 av Bo Lundgren m. fl. med 101 röster mot 16 för reservation 5 av Tommy Franzén. 182 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 176 röster mot 102 för reservation 4 av Bo Lundgren m. fl. 17 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 5 (förmögenhetsskatt för aktiebolag och ekonomiska föreningar)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Tommy Franzén – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (produktionsfaktorsskatt)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Tommy Franzén – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (vinstandelssystem)

Utskottets hemställan bifölls med 151 röster mot 146 för reservation 8 av Kjell Johansson m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 8 (initiala skattelättnader för kooperativa företag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Stig Josefson och Karl-Anders Petersson – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (egenföretagares pensionsförsäkringspremier)

Utskottets hemställan bifölls med 152 röster mot 144 för reservation 10 av Kjell Johansson m. fl. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 11 (A-inkomst och B-inkomst)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 11 av Bo Lundgren m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (fribelegg för egenföretagare)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Stig Josefson och Karl-Anders Petersson – bifölls med acklamation.

Mom. 13 (medhjälpare make)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (lön till barn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 14 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (partrederi)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 15 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 16 (nyetableringskonto)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 19 (ianspråktagande av investeringsfond i annan förvärvskälla)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 20 (rätt för partrederi att utnyttja investeringsfond)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 18 av Stig Josefson och Karl-Anders Petersson – bifölls med acklamation.

Mom. 22 (inbetalning av medel på allmänt investeringskonto)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 19 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 23 (arbetsrättsligt skadestånd)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (avskrivning av reservverk i jordbruk)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 21 av Kjell Johansson och Leif Olsson – bifölls med acklamation.

Mom. 27 (medlemsavgift till arbetsgivarorganisation)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 22 av Kjell Johansson m. fl. anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 28 (personalstiftelser)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 23 av Kjell Johansson och Leif Olsson – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 34

Mom. 4 (baslivsmedel)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av den i reservation 1 av Tommy Franzén anförda motiveringen – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (barn- och ungdomskläder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Tommy Franzén – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (byggnads- och anläggningsverksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Stig Josefson och Marianne Andersson – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (tåg- och flygplansmateriel)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Stig Josefson och Marianne Andersson – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (flygplatsbutiker)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Kjell Johansson m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 36

Mom. 1 (den allmänna inriktningen av trädgårdstullpolitiken m. m.)

Utskottets hemställan, som ställdes mot
dels reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl.,
dels reservation 2 av Stig Josefson m. fl.,
dels reservation 3 av Kjell Johansson och Leif Olsson,
bifölls med acklamation.

Mom. 2 (tomater)

Utskottets hemställan bifölls med 234 röster mot 46 för reservation 4 av Kjell Johansson och Leif Olsson i motsvarande del. 18 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 3 (gul lök)

Utskottets hemställan bifölls med 228 röster mot 59 för reservation 5 av Stig Josefson m. fl. i motsvarande del. 11 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 4 (vitkål)

Utskottets hemställan bifölls med 236 röster mot 51 för reservation 6 av Stig Josefson m. fl. i motsvarande del. 11 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 6 (snittblommor)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Stig Josefson m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (slanggurka)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Stig Josefson m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

18 § Anf. 185 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista upptas arbetsmarknadsutskottets betänkande 11 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

19 § Kammaren åtskildes kl. 00.09.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON